

A R B E T S M I L J Ö
S T A T I S T I K

rapport 2006:4

Arbetsskador 2005

Preliminära uppgifter

Occupational accidents and
work-related diseases

 Sveriges officiella statistik

ARBETSMILJÖ
VERKET

Arbets-skador 2005

Preliminära uppgifter

**Occupational accidents and
work-related diseases**

Occupational accidents and work-related diseases 2005

Preliminary report

Swedish Work Environment Authority

Tidigare publicering

Årlig statistik om arbetsskador utgavs t.o.m. juni 1977 under titeln Yrkesskador och för perioden juli 1977-1978 under titeln Arbetsskador av Riksförsäkringsverket i serien Sveriges officiella statistik. Sedan dess har årlig arbetsskadestatistik utformats och sammanställts av Arbetsmiljöverket (tidigare Arbetarskyddsstyrelsen), under 1979-1993 i samarbete med Statistiska centralbyrån. Sedan 1994 är Arbetsmiljöverket huvudman.

Statistiken för respektive år består av en preliminär och en slutlig redovisning. Den preliminära arbetsskadestatistiken för perioden t.o.m. 2001 har publicerats i serien Statistiska meddelanden med titeln Arbetsskador. Den preliminära statistiken från och med år 2002 publiceras i serien Arbetsmiljöstatistik och i den svarar Arbetsmiljöverket för såväl analyser och kommentarer som för den tekniska produktionen

Previous publishing

Until 1978 the annual reports on Occupational Injuries were published within the series of Official Statistics of Sweden by the National Social Insurance Board. Afterwards, annual statistics on occupational accidents and work-related diseases has been compiled by the Swedish Work Environment Authority (formerly the National Board of Occupational Safety and Health) in collaboration with Statistics Sweden (1979-1993). Since 1994 the Swedish Work Environment Authority is responsible for the statistics.

The statistics for each year includes a preliminary and a final compilation. The preliminary data until 2001 was published in the series Statistical Reports with the title Occupational injuries. In the preliminary statistics for 2002 and later on, the Swedish Work Environment Authority is responsible for the analysis as well as the technical production.

Förfrågningar:

Robert Linder, tfn 08-730 91 24, robert.linder@av.se

Helena Ouchterlony, tfn 08-730 97 13, helena.ouchterlony@av.se

Eva Malmros, tfn 08-730 95 74, eva.malmros@av.se

Serie: Arbetsmiljöstatistik

Utgivare: Barbro Köhler Krantz, Tillsynschef

Statistikansvarig: Elisabet Broberg, Enhetschef

Utgiven maj 2006

ISSN 1652-1110

Arbets-skador 2005

Preliminära uppgifter

Förord

Den officiella arbets-skadestatistiken baseras på de arbets-skadeanmälningar som samlas i informationssystemet om arbets-skador, ISA. År 1978 tog Riksdagen ställning för införandet av ett informationssystem om arbets-skador, ISA, med Arbetarskyddsstyrelsen (från och med 2001 Arbetsmiljöverket) som huvudman. Syftet med ISA är att ge underlag för det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Framtagandet av den officiella arbets-skadestatistiken är ett led i denna verksamhet. Informationssystemet och statistiken bygger på arbets-skador som anmäls enligt Lagen (SFS 1976:380) om arbets-skadeförsäkring och Lagen (SFS 1977:265) om statligt personskadeskydd.

Från och med 2002 hanteras arbets-skadeanmälningarna enligt nya rutiner, utifrån nya definitioner och kudas efter nya EU-anpassade klassifikationer. Ändringarna genomfördes delvis under år 2002. Förändringarna innebär att jämförelse med tidigare år i vissa fall är svårt att göra och i andra fall omöjligt. Skadeåret 2003 bör ses som ett nytt basår i redovisningen av arbets-skador. Där så är möjligt redovisas jämförelser med tidigare år.

Publikationen är preliminär i den meningen att uppgifterna bygger på hittills inkomna och bearbetade anmälningar om arbets-skador. Uppgifter om den sysselsatta befolkningen, som använts för att beräkna relativa frekvenser, har hämtats från arbetskraftsundersökningarna (AKU), som görs av SCB. I de fall beräkningar gjorts för näringsgren har uppgifter om sysselsättningen hämtats från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Uppgifterna från RAMS som använts avser 2004 eftersom 2005 ännu inte är klart. I syfte att snabba upp RAMS har en ny källa använts för uppgifterna om företagare och metoden för avgränsning av anställda har setts över. Sammantaget innebär detta en mindre ökning av antalet sysselsatta. Det innebär att uppgifterna inte är helt jämförbara mellan 2004 och tidigare. I huvudsak gäller förändringarna jordbruk och fiske samt anställda över 64 år.

En slutlig statistik avseende arbets-skador 2005 kommer att publiceras under våren 2007.

Ansvariga för bearbetningar och kommentarer i publikationen är Robert Linder, Helena Ouchterlony och Eva Malmros. Robert Linder har även svarat för programmering. Siw Nelding - Olofsson har framställt diagram och svarat för layout.

Arbetsmiljöverket i maj 2006

Elisabet Broberg

Innehåll

Arbets-skador 2005 - preliminära uppgifter	6
Utveckling	6
Preliminära uppgifter	7
Andra informationskällor	8
Sysselsättningsuppgifter	8
Arbetsolyckor	9
Ålder	9
Trolig frånvaro	10
Avvikelse som orsakat skadan	11
Yttre faktor	12
Skadad kroppsdel	14
Näringsgren	15
Yrke	18
Arbetsolyckor med dödlig utgång	20
Arbetsjukdomar	24
Misstänkt orsak och besvär	24
Ålder	26
Näringsgren	27
Yrke	30
Organisatoriska och sociala faktorer	32
Statistikens omfattning och innehåll	34
Nytt system 2002 för anmälan och registrering av arbets-skador	35
Variabler	37
Grundmaterial	38
Statistikens kvalitet	39
Specialbearbetningar	40
Sammanfattning	41
Summary	43
Contents of tables	44
List of terms	45
Näringsgren (SNI2002)	48

Tabeller

Tabellförklaringar

50

1	Anmälda arbetsskador efter kön och anställningsform år 1980-2005. Preliminära uppgifter för 2005. Samtliga personkategorier	51
2	Anmälda arbetsolyckor och arbetssjukdomar efter näringsgren och kön år 2005. Antal fall samt antal fall per 1 000 förvärvsarbetande. Arbetstagare och egenföretagare	52
3	Anmälda arbetssjukdomar efter näringsgren, kön och misstänkt orsak år 2005. Arbetstagare och egenföretagare	55
4	Anmälda arbetsolyckor efter näringsgren, kön och avvikelse som orsakat skadan år 2005. Arbetstagare och egenföretagare	58
5	Anmälda arbetsolyckor och arbetssjukdomsfall efter yrke, kön och orsak år 2005. Arbetstagare och egenföretagare	61

Arbets-skador 2005 – preliminära uppgifter

För år 2005 har det till och med första kvartalet 2006 rapporterats och registrerats 113 000 arbets-skador och huvudparten av dessa är arbetsolyckor.

31 000 arbetsolyckor som medförde frånvaro från arbetet och 51 000 som inte ledde till sjukfrånvaro har hittills anmälts. Till detta kommer 13 000 olyckor på väg till eller från arbetet. Förutom olycksfallen har det anmälts närmare 18 000 arbetssjukdomar.

I denna publikation behandlas enbart arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro samt arbetssjukdomar oberoende av om de senare medfört sjukfrånvaro eller inte. Vidare begränsar sig redovisningen till arbetstagare och egenföretagare.

Arbets-skador 2005 Anmälningar som inkommit t.o.m. första kvartalet 2006

	Män		Kvinnor		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Arbetsolyckor med sjukfrånvaro	18892	61	12025	39	30917	100
- därav arbetstagare och egenföretagare	17844	60	11733	40	29577	100
Arbetssjukdom	8115	46	9438	54	17553	100
- därav arbetstagare och egenföretagare	7731	45	9346	55	17077	100
Olyckor utan frånvaro	22105	43	28778	57	50883	100
Olycksfall under färd till eller från arbetet	4282	33	8667	67	12949	100
Gamla ärenden¹	260	59	182	41	442	100
Ej arbets-skada/ej klassificerbar anmälan	171	60	114	40	285	100
Totalt	53825	48	59204	52	113029	100

1) Till denna kategori förs arbetsolyckor som inträffat mer än ca två år före det datum då anmälan inkom.

Hit räknas även arbetssjukdomar som har ett skadedatum som ligger mer än 10 år bakåt i tiden

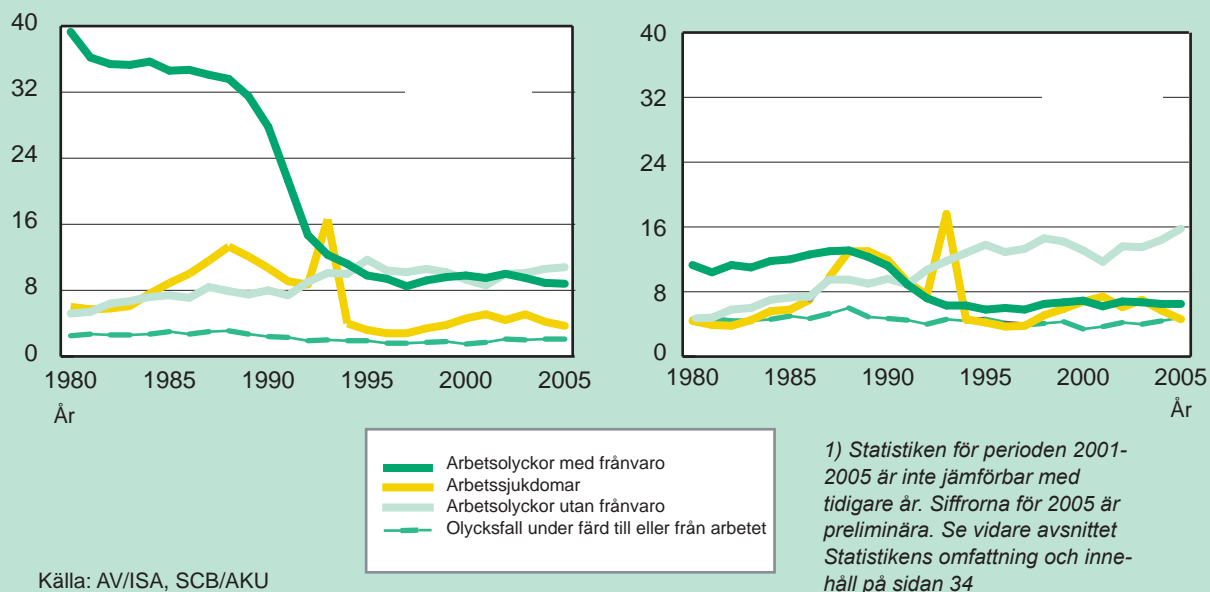
Källa: AV/ISA

Utveckling

Sett över en längre tidsperiod har antalet anmälda arbets-skador varierat i hög grad. En rad förändringar i sjuk- och arbets-skadeförsäkringarna i början av 1990-talet medverkade till att anmälningarna av såväl arbetssjukdomar som de arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro minskade ytterligare. Samtidigt ökade arbetsolyckor utan frånvaro då många avstod från att sjukskriva sig vid framför allt lindrigare arbetsolyckor. Den markanta toppen i anmälningar av arbetssjukdom 1993 förklaras av övergångsbestämmelser i samband med att arbets-skadebegreppet skärptes

Mellan 1988 och 1993 mer än halverades arbetsolycksfrekvensen. Den minskning som började redan under högkonjunkturen accelererade när konjunkturen sedan föll och många verksamheter med riskfyllda arbetsmiljöer slogs ut. Arbetssjukdomsfrekvensen minskade samtidigt med ungefär 40 procent mellan 1988 och 1992, bland annat som en följd av skärpt praxis vid godkännande av arbets-skador.

Figur 1
Anmälda arbetsskador per 1 000 förvärvsarbetande 1980-2005¹
 Arbetstagare och egenföretagare

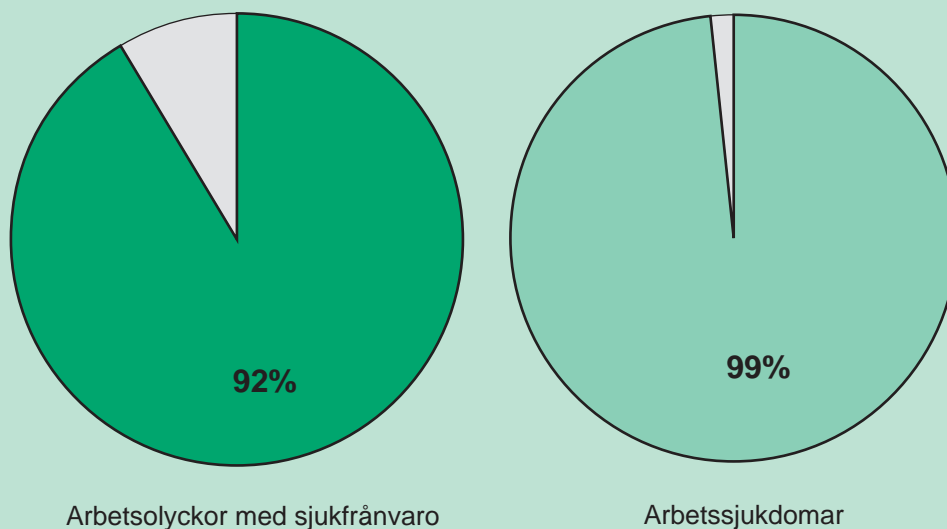

För andra året i rad minskar antalet anmälda arbetssjukdomar med nästan en femtedel jämfört med året innan och man får gå tillbaka till 1998 för att hitta ett år när det anmäldes färre arbetssjukdomar. För 2005 är antalet anmälda arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro tre procent färre jämfört med de preliminära uppgifterna för året innan.

Preliminära uppgifter

Arbetsskador anmäls inte sällan ganska lång tid efter det att de inträffade och den officiella arbetsskadestatistiken publiceras i en preliminär och en slutlig version. I den preliminära versionen redovisas arbetsolyckor som anmäls senast under det första kvartalet året efter det år då de inträffade. Erfarenhetsmässigt så anmäls det ytterligare några tusen arbetsolyckor efter det att den preliminära statistiken redovisats och fram till dess att den slutliga versionen publiceras.

Anmälda arbetsskador 2002-2004.
Andel av anmälningarna som redovisats i den preliminära statistiken jämfört med den slutliga statistiken

Källa: AV/ISA

Den som råkat ut för en olycka vet oftast exakt när den inträde. Som arbetssjukdom betraktas besvär som beror på en längre tids skadlig inverkan. Eftersom det i de allra flesta fall inte är möjligt att exakt säga när en arbetssjukdom har sin början, så redovisas arbetssjukdomarna efter det år då de anmäls. Eventuella skillnader mellan den preliminära och slutliga statistiken beror på upprättningar i det register som ligger till grund för statistiken.

Andra informationskällor

Arbetskadestatistiken bygger på en summering av antalet anmälda arbetsskador, men det finns andra sätt att belysa arbetsmiljön. På uppdrag av Arbetsmiljöverket genomför Statistiska centralbyrån varje år urvalsundersökningen Arbetsorsakade besvär. De intervjuade får där bl.a. frågor om man under det senaste året haft fysiska eller andra typer av besvär som kan sättas i samband med arbetet. Av undersökningen att döma har ungefär en tiondel av den sysselsatta arbetskraften under den senaste tolv månadersperioden haft av arbetet orsakade fysiska eller andra besvär som lett till sjukfrånvaro. Omräknat till den sysselsatta befolkningen i dess helhet motsvarar detta ungefär 380 000 personer, vilket är betydligt fler än antalet anmälda arbetsskador under ett år.

Till viss del kan skillnaderna förklaras av valet av mätmetod. SCB-undersökningen mäter både nytillkomna besvär och sådana som uppstått under tidigare år men fortfarande består. Huvudsakligen nytillkomna besvär anmäls som arbetsskada.

Endast en mindre del av de arbetsskador som anmäls leder till att en arbetsskadelivränta utbetalas och det kan dröja flera år från anmälningstillfället. Oavsett anmälningsår godkändes drygt 7 000 arbetsskadelivräntor av Försäkringskassan under 2005. I denna sida ingår inte omprövningar.

Sysselsättningsuppgifterna

Vid branschredovisningen sätts arbetsskadorna i relation till antalet sysselsatta. Sysselsättningsuppgifterna kommer från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS, och avser år 2004. Några aktuella uppgifter finns inte tillgängliga när den preliminära arbetsskadestatistiken publiceras. Kvaliteten på sysselsättningsuppgifterna har förbättrats, mer om detta i avsnittet Statistikens omfattning och innehåll på sidan 34.

Arbetsolyckor

För år 2005 har det till och med första kvartalet 2006 rapporterats 29 577 arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro under minst en dag bland arbetstagare och egenföretagare. Det innebär 7 fall per 1 000 sysselsatta. 60 procent av de anmälda arbetsolyckorna har drabbat män. Per 1 000 sysselsatta män har det anmälts 8 arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro under minst en dag. Motsvarande sifra för kvinnor är 6 anmälda fall.

Jämfört med hur många arbetsolyckor som anmälts vid samma tidpunkt föregående år har antalet anmälningar minskat med tre procent.

Arbets-skador anmäls inte sällan ganska lång tid efter det att de inträffat och den officiella arbets-skadestatistiken publiceras i en preliminär och en slutlig version. I den preliminära versionen redovisas de arbetsolyckor som anmälts senast under första kvartalet året efter det då de inträffade men erfarenhetsmässigt så anmäls det ytterligare ett par tusen arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro fram till dess den slutliga statistiken redovisas. I tabell 1 i tabellbilagan redovisas antal anmälda arbetsolyckor från 1980 och framåt. De ännu så länge preliminära siffrorna för 2005 kommer alltså att justeras uppåt med uppskattningsvis några tusen anmälningar.

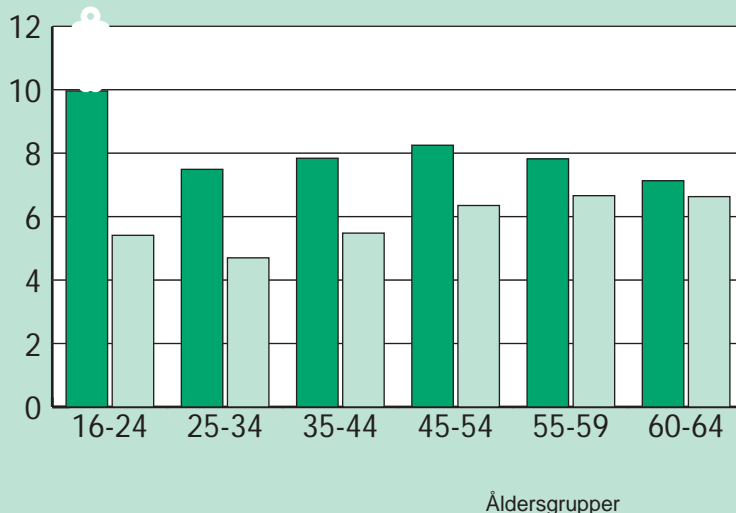
Endast en mindre del av de arbetsolyckor som anmäls leder till att en arbetsskadelivränta utbetalas och det kan dröja flera år från anmälningstillfället. Oavsett anmälningsår godkände Försäkringskassan 2005 knappt 4 000 arbetsskadelivräntor till följd av arbetsolyckor eller olyckor på väg till eller från arbetet. I denna sifra ingår inte omprövningar.

I detta avsnitt behandlas arbetsolyckor som anmälts till Försäkringskassan och som medfört frånvaro från jobbet under minst en dag.

Ålder

Flest arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta anmäls bland män i den yngsta åldersgruppen. Den anmälda olycksfallsfrekvensen är mer än 25 procent högre än för män i övriga åldersgrupper. Däremot anmäler kvinnor i den yngsta åldersgruppen färre arbetsolyckor per 1 000 yrkesverksamma än kvinnor över 25 år.

Figur 2
Anmälda arbetsolycksfall per 1 000 förvärvsarbetande efter ålder och kön 2005. Fall med minst en frånvarodag.
Arbetstagare och egenföretagare

Källa: AV/ISA, SCB/AKU

Trolig frånvaro

Den som anmäler en arbetsskada ska uppge om skadan medfört sjukfrånvaro och om frånvaroperiodens längd i så fall beräknas bli tre dagar eller kortare, pågå 4-14 dagar eller överstiga två veckor. En tredjedel av de anmälda arbetsolyckorna har vid anmälningstillfället beräknats medföra längre frånvaro från jobbet än två veckor.

Anmälda arbetsolycksfall efter trolig frånvaro 2005. Fall med minst en frånvarodag.

Arbetstagare och egenföretagare

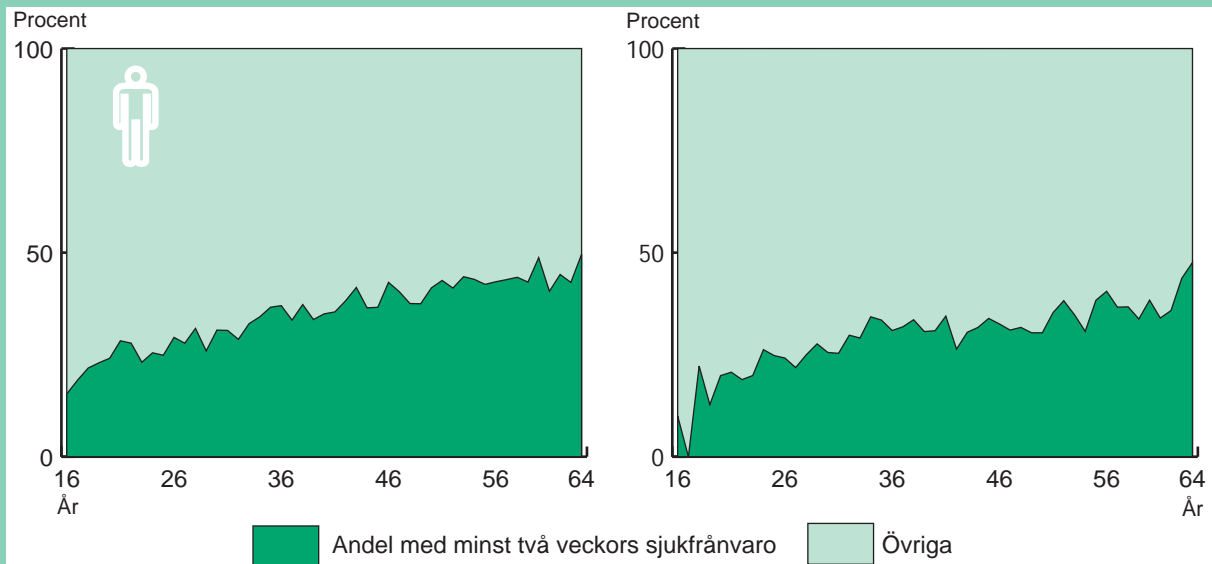
Trolig frånvaro	Män		Kvinnor		Summa	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1-3 dagar	3944	22	2776	24	6720	23
4-14 dagar	7399	41	5265	45	12664	43
Längre frånvaro	6440	36	3686	31	10126	34
Dödsfall	61	0	6	0	67	0
Totalt	17844	100	11733	100	29577	100

Källa: AV/ISA

Att frånvaroperiodens längd samvarierar med den drabbades ålder framgår av nedanstående figur som för varje enskild åldersgrupp visar i hur stor andel av de anmälda arbetsolyckorna som frånvaroperioden förväntades bli längre än två veckor.

Figur 3 Anmälda arbetsolycksfall per 1 000 förvärvsarbetande efter ålder och kön 2005. Fall med minst en frånvarodag.

Arbetstagare och egenföretagare

Källa: AV/ISA

Bland arbetstagare och egenföretagare har det rapporterats sammanlagt 67 dödsolyckor. Mer information finns i avsnittet Arbetsolyckor med dödlig utgång på sidan 20.

Avvikelse som orsakat skadan

När en arbetsolycka inträffar har något skett som avviker från det normala, det är tanken bakom variabeln Avvikelse. Avvikelserna kan handla om att den olycksdrabbade, eller någon annan, utfört en arbetsuppgift på ett sätt som inte är normalt eller att något i det händelseförlopp som föregår olyckan frångår det vanliga.

I figur 4 har de avvikelser som orsakat arbetsolycksfallen 2005 grupperats i huvudkategorier.

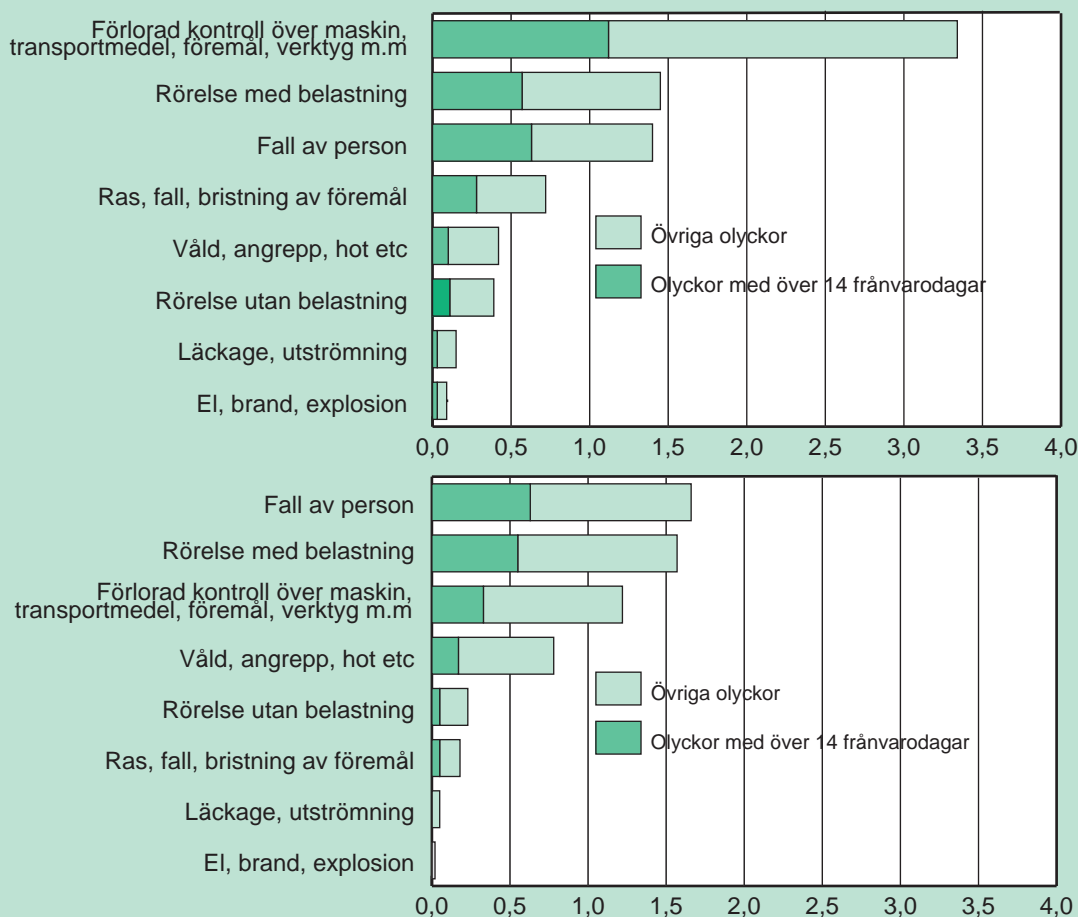
Förlorad kontroll innebär att någon förlorat kontrollen över en maskin, ett transportmedel, ett handverktyg, ett föremål eller ett tamdjur. Hit räknas också olyckor som inträffar därför att maskindelar eller material under bearbetning slungats iväg.

Rörelse med belastning innebär att olyckan orsakats av ett tungt lyft eller någon annan fysiskt ansträngande rörelse. Om någon däremot till exempel trampar på ett vasst föremål, går, springer eller råkar slå emot något klassificeras det under rubriken Rörelse utan belastning.

Till Våld, angrepp, hot räknas förutom uppsåtliga fysiska angrepp och hot även oavsiktligt våld, exempelvis i samband med fysisk träning. Traumatiska upplevelser och angrepp från vilda djur räknas också till denna kategori.

Figur 4

Anmälda arbetsolycksfall per 1 000 förvärvsarbetande efter den avvikelse som orsakat skadan och trolig frånvaro 2005. Fall med minst en frånvarodag. Arbetstagare och egenföretagare

Källa: AV/ISA,SCB/RAMS 2004

Yttre faktor

En yttre faktor är det huvudsakliga verktyg, föremål, instrument eller den maskin eller person som kan kopplas till avvikelsen från det normala i händelseförloppet vid en arbetsolycka. I figur 5 på nästa sida visas hur antalet anmälda arbetsolyckor 2005 fördelat sig efter yttre faktor och kön.

Om den yttre faktorn är byggnader, anläggningar och arbetsområden innebär det oftast att den skadade fallit eller slagit emot något som är beläget inom en byggnad, en anläggning eller ett arbetsområde. "Över marknivå" syftar på en stege, en byggnadsställning, ett tak eller liknande. Om man halkar på ett golv har olyckan inträffat "i marknivå".

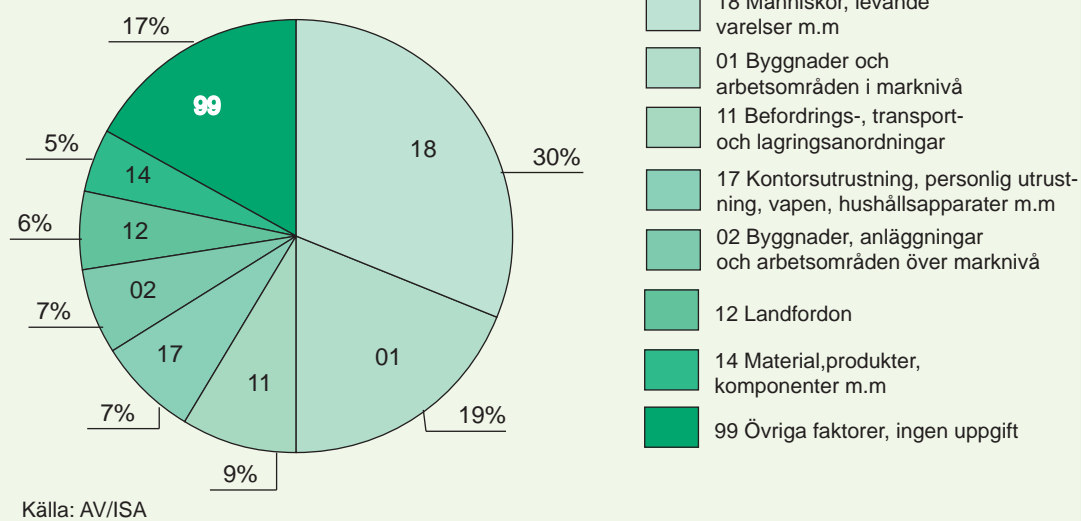
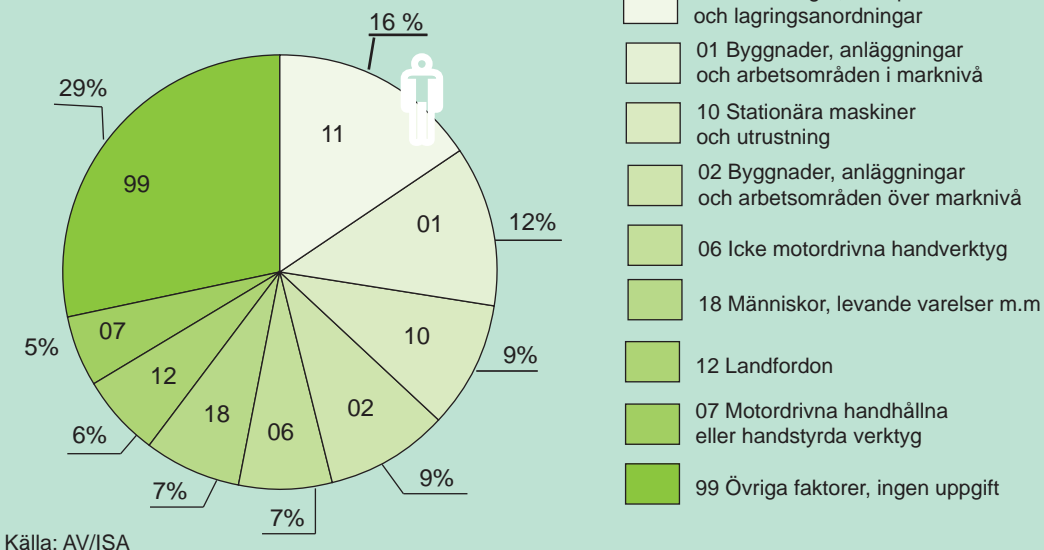
Människor, levande varelser m.m betyder ofta att en annan person direkt eller indirekt orsakat skadan. Man kan till exempel ha skadats sig vid lyft av patient eller vårdtagare. En annan person kan oavsiktligt ha slagit eller knutit den skadade. Det kan också vara frågan om hot eller medvetet fysiskt våld. Djurolyckor räknas hit likväl som skador orsakade av träd och växter.

När en Befordrings-, transport- eller lagringsanordning inte fungerat som den borde eller om en skada direkt orsakats av en sådan används nämnda rubricering. Truckar och lyftanordningar är ofta inblandade.

Skador som uppkommer vid lyft av föremål eller för att man träffats av ett fallande eller ett flygande objekt registreras under rubriken Material, produkter, komponenter m.m.

Idrotts- och lekredskap räknas in under rubriken Kontorsutrustning, personlig utrustning, vapen, hushållsapparater m.m.

Figur 5
Anmälda arbetsolycksfall efter yttre faktor och kön 2005.
Fall med minst en frånvarodag
 Arbetstagare och egenföretagare

Skadad kroppsdel

I figur 6 visas hur antalet anmälda arbetsolyckor 2005 fördelat sig efter skadad kroppsdel och kön. Redovisningen sker per 1 000 sysselsatta.

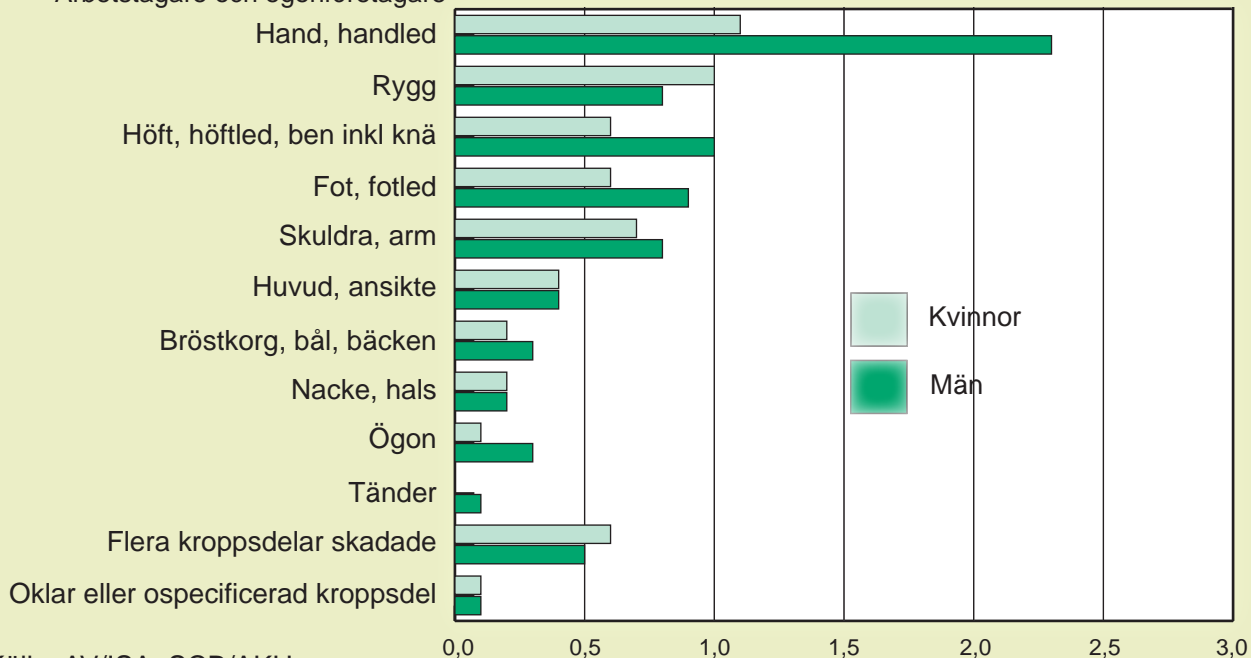
Enbart en kroppsdel registreras. Har flera kroppsdelar skadats noteras den kroppsdel som är allvarligast skadad. Är utifrån arbetsskadeanmälan en sådan bedömning inte möjlig prioriteras en större kroppsdel framför en mindre.

Det går att registrera att flera kroppsdelar är skadade. Men när denna möjlighet utnyttjas framgår det inte av det kodade materialet vilka delar av kroppen som skadats. Tanken är därför att detta alternativ enbart ska utnyttjas vid anmälningar av omfattande skador på många kroppsdelar, t ex vid svårare olyckor

Figur 6

Anmälda arbetsolycksfall per 1 000 förvärvsarbetande efter huvudsaklig skadad kroppsdel och kön år 2005. Fall med minst en frånvarodag

Arbetstagare och egenföretagare

Källa: AV/ISA, SCB/AKU

Näringsgren

Antalet arbetsolycksfall per näringsgren framgår av tabell 2 i tabellbilagan i vilken även antalet anmälningar satts i relation till antalet förvärvsarbetande inom branschen. Sysselsättningsuppgifterna avser dock år 2004 och det är viktigt att vara uppmärksam på att samtliga vid ett arbetsställe verksamma förs till samma näringsgren. En femtedel av anmälningarna inom näringsgrenen Försvar, brandskydd, polis och rättsväsende rör t.ex. andra yrkesgrupper än militärer, brandmän, poliser och kriminalvårdare. Kontorspersonal, fordonsmekaniker, lagerassistenter, lokalvårdare, köks- och restaurangbiträden är exempel på några av dessa andra yrkesgrupper.

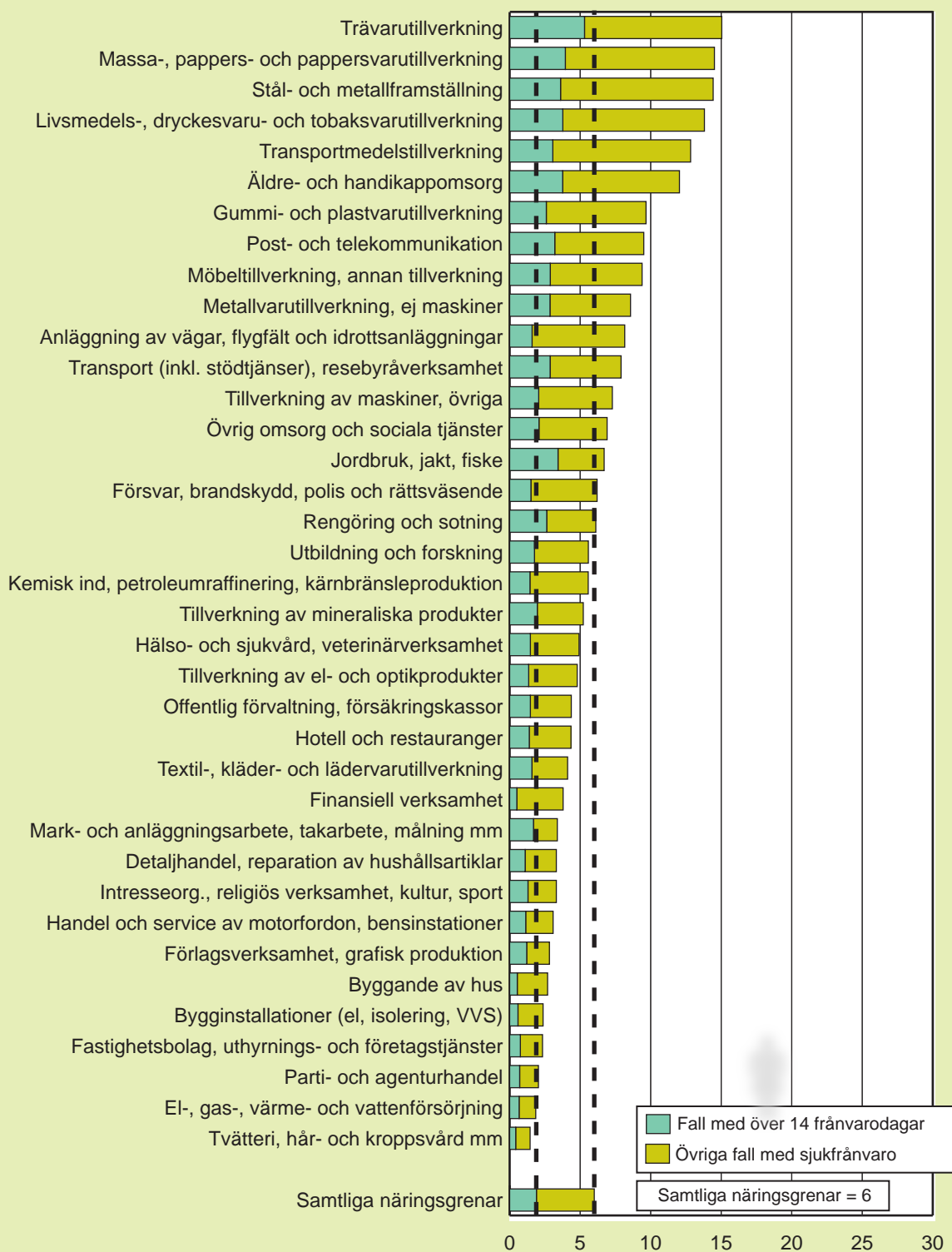
Antalet sysselsatta varierar i hög grad mellan branscherna. Över 290 000 män arbetade inom Fastighetsbolag, uthyrnings- och företagstjänster medan drygt 350 000 kvinnor jobbade inom Utbildning och forskning. Många branschgrupperingar är dock betydligt mindre. I figurerna 7a och 7b visas antalet anmälda arbetsolyckor per 1 000 yrkesverksamma men en förutsättning för att näringsgrenen ska redovisas är att minst 3 000 män respektive 3 000 kvinnor var sysselsatta inom branschen.

Stål- och metallframställning bland män och Trävarutillverkning bland kvinnor är de näringsgrenar inom vilka det anmälts flest arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta under 2005. Samma näringsgrenar låg överst på listan även föregående år.

Den största procentuella ökningen av antalet anmälda arbetsolyckor för män har inträffat inom Skogsbruk där det anmälts nästan 50 procent fler skador än året dessförinnan, men där också sysselsättningen ökat om än inte alls i samma omfattning. Nästan hela ökningen av antalet anmälda olyckor inom näringsgrenen Skogsbruk kan sättas i samband med uppöjningsarbetet efter den svåra stormen i södra Sverige i början av året. Minskningar med en femtedel har noterats inom Livsmedels-, dryckesvaru- och tobaksvarutillverkning och Tillverkning av el- och optikprodukter. Minskningar med en femtedel gäller även olycksdrabbade kvinnor inom Rengöring och sotning samt inom Handel och service av motorfordon, bensinstationer. En femtioprocentig ökning har däremot noterats inom Förlagsverksamhet, grafisk produktion men detta är en näringsgren med relativt sett få anmälda arbetsolyckor.

Nedan sker redovisningen på en övergripande nivå och i många fall har branscher slagits samman. På en mer detaljerad nivå finns ett antal branscher som sysselsätter fler än 1 000 personer men inom vilka inga anmälningar av arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro gjorts. Dessa näringsgrenar är: Investmentbolag och fonder, Skönhetssalonger, Nyhets- och bildbyråer, Hälsokostbutiker, Databasvärdar och databasförmedlare, Agenturhandel med blandat sortiment, Agenturhandel med textilier, kläder, skodon och lädervaror, Provisionshandel, Postorderhandel med textilier och konfektion samt Video- och DVD-filmuthyrare.

Figur 7b
Antal anmälda arbetsolycksfall per 1 000 förvärvsarbetande kvinnor efter näringsgren¹ 2005
Kvinnor. Fall med minst en frånvarodag
 Arbetstagare och egenföretagare

1) Näringsgrenar med minst 3000 sysselsatta

Källa: AV/ISA, SCB/RAMS 2004

Yrke

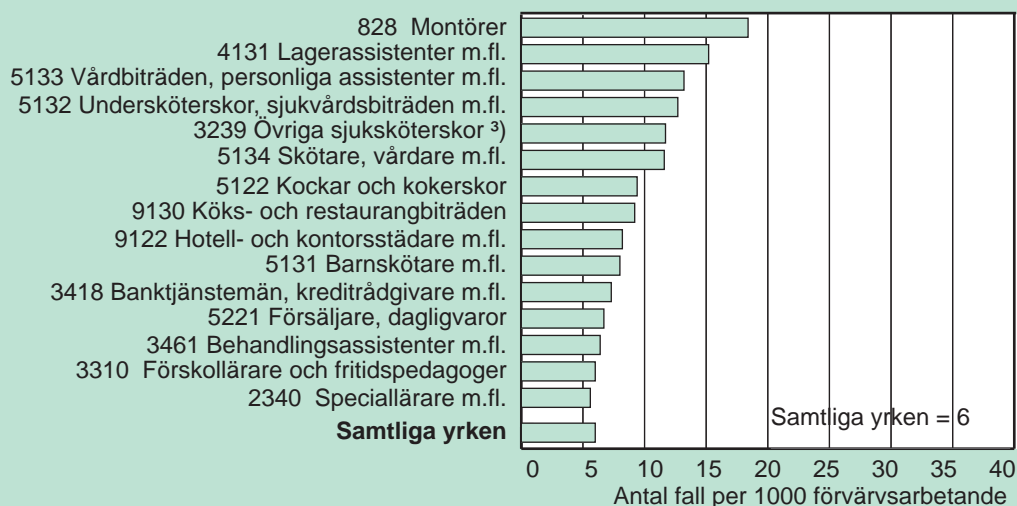
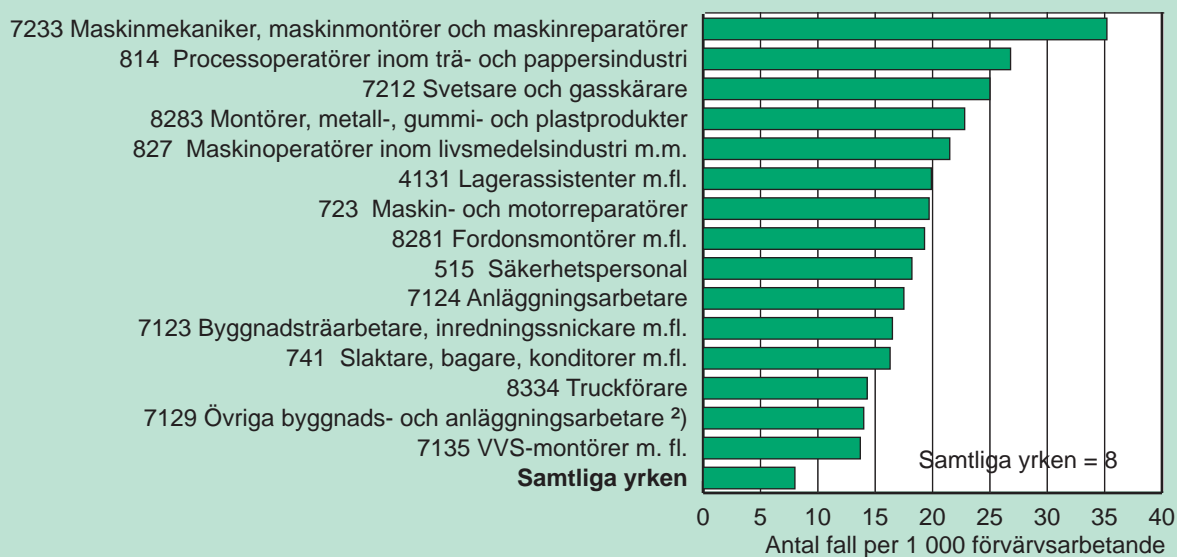
Yrkesklassificeringen är gjord enligt Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK) och av tabell 5 i tabellbilagan framgår arbetsolyckornas fördelning efter yrke. Av tabellen framgår också antalet fallolyckor samt hur många olyckor som orsakats av ett tungt lyft eller någon annan fysiskt ansträngande rörelse. De senare skadorna sammanfattas under rubriken Rörelse med belastning.

Statistiska centralbyråns register över antalet yrkesutövare är inte fullständigt. I SCBs arbetskraftsundersökningar (AKU) som bygger på ett slumpmässigt urval av befolkningen i arbetsför ålder skattas emellertid antalet förvärsarbetande inom olika yrken. Genom att utnyttja uppgifterna i AKU går det att redovisa vilka yrkesgrupper som har flest anmälda arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta. AKU är en urvalsundersökning och uppgifterna är behäftade med en viss osäkerhet som blir större ju färre som är verksamma inom yrket. Figur 8 visar inom vilka yrkesgrupper det anmälts flest arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta 2005 och där har vissa yrken slagits samman till större grupper för att öka säkerheten i skattningarna.

Det är i stort sett samma yrken som förekommer i figuren för år 2005 som redovisades där året innan. En förutsättning för att redovisas i figurerna är dock att minst 10 000 män eller kvinnor uppskattats vara sysselsatta inom yrkesgruppen år 2005. Som en konsekvens av detta redovisas inte yrkesgruppen Processoperatörer vid stål- och metallverk som noterade den högsta relativa frekvensen bland män 2004, men som under 2005 uppskattas ha bestått av färre än 10 000 förvärsarbetande. Kvinnliga brevbärare har under en följd av år varit med på listan över mest utsatta yrken men är nu för få till antalet för att redovisas. Fyra anmälningar av fem som gäller yrkesgruppen Banktjänstemän och kreditrådgivare handlar om våld eller hot.

De genomsnittliga relativa frekvenserna för män respektive kvinnor har lagts in som staplar i diagrammen.

Figur 8
Yrken¹ med högsta relativa frekvenser av anmälda arbetsolycksfall 2005
Fall med minst en frånvarodag
 Arbetstagare och egenföretagare

- 1) Omfattar yrken med minst 10 000 sysselsatta män resp. kvinnor
 2) Hit räknas bl.a. rivningsarbetare och ställningsbyggare
 3) Hit räknas bl.a. företagssköterskor, kommunsjuksköterskor, onkologisjuksköterskor och ögonsjuksköterskor.

Källa: AV/ISA, SCB/AKU

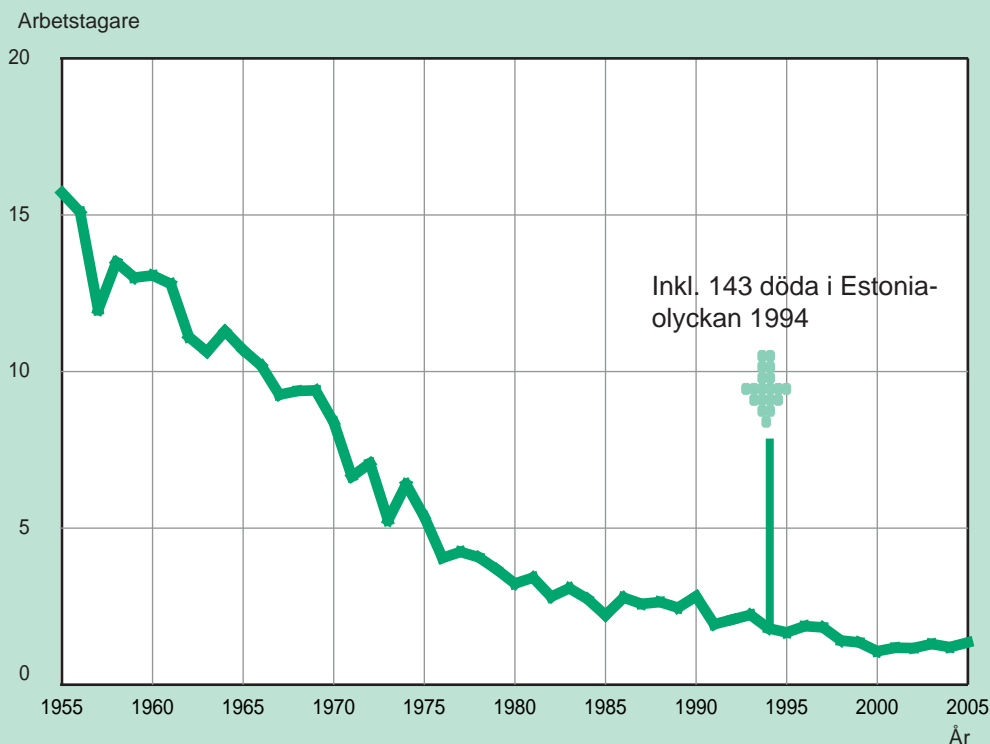
Arbetsolyckor med dödlig utgång

Under 2005 inträde 67 dödsolyckor bland förvärvsarbetande; 53 bland arbetstagare (varav 5 kvinnor) och 14 bland egenföretagare (1 kvinna). Det innebär 1,6 dödsfall i arbetsolycka per 100 000 sysselsatta.

Arbetstagare

På lång sikt har antalet dödsfall i arbetet bland arbetstagare minskat kraftigt i Sverige, se figur 9. Under de senaste åren har antalet varit omkring en niondel, jämfört med mitten av 1950-talet. Sedan åren kring 1980 är det en nedgång med närmare två tredjedelar.

Figur 9
Antalet dödsfall i arbetsolyckor per 100 000 arbetstagare 1955-2005

Källa: AV/ISA, RFV, SCB/RAMS 2004

Egenföretagare

För egenföretagare finns statistik sedan 1979. På dessa cirka 25 år har dödsolyckor i arbetet minskat från omkring 30 fall varje år. Alltsedan 1998 har antalet dödsfall varit mindre än 20 årligen, och nu senast 14 fall. Statistiken visar ändå på en väsentligt högre risk jämfört med arbetstagarna, framför allt på grund av den stora andelen egenföretagare inom jordbruket.

Dödsfall i arbetsolyckor 2005

Antal fall per 100 000 förvärvsarbetande

	Män	Kvinnor	Män+Kvinnor
Arbetstagare	2,4	0,3	1,3
Egenföretagare	8,0	1,3	5,8
Totalt	2,8	0,3	1,6

Källa: AV/ISA, SCB/RAMS 2004

Antal dödsfall i arbetsolyckor efter näringsgren¹ år 1996-2005

Näringsgren		-96	-97	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	Summa
01,02,05	Jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske											
	Arbetstagare	7	3	4	4	3	5	2	2	5	3	38
	Egenföretagare	13	17	12	13	13	7	10	3	6	13	107
10-14	Mineralutvinning											
	Arbetstagare	2	3	–	1	–	1	1	–	–	–	8
15-37	Tillverkning											
	Arbetstagare	16	15	12	13	5	8	8	8	5	10	100
	Egenföretagare	–	2	1	–	1	–	–	1	2	–	7
40-41	El-, gas- värme- och vattenförsörjning											
	Arbetstagare	2	4	1	1	–	1	–	–	1	–	10
45	Byggverksamhet											
	Arbetstagare	11	11	9	8	11	10	12	9	6	11	98
	Egenföretagare	1	1	1	–	2	2	1	1	–	–	9
50-52	Parti- och detaljhandel, repar. av fordon mm											
	Arbetstagare	1	5	4	3	2	5	–	4	3	3	30
	Egenföretagare	2	2	–	2	2	–	–	–	1	–	9
55	Hotell och restauranger											
	Arbetstagare	1	–	–	–	–	1	1	–	–	–	3
	Egenföretagare	1	–	–	–	–	–	–	–	1	–	2
60-64	Transport och kommunikation											
	Arbetstagare	9	11	11	12	11	13	15	8	14	11	115
	Egenföretagare	2	–	2	1	–	1	2	1	–	1	10
65-72,74	Finansiell verksamhet och företagstjänster											
	Arbetstagare	1	3	4	2	5	–	5	6	4	7	37
	Egenföretagare	–	1	–	–	–	–	1	1	–	–	3
75	Offentlig förvaltning, försvaret											
	Arbetstagare	13	1	–	3	4	1	1	10	5	5	43
80,73	Utbildning och forskning											
	Arbetstagare	–	–	2	2	–	–	1	1	–	–	6
85	Vård och omsorg											
	Arbetstagare	2	4	2	–	–	–	1	–	1	1	11
90-93	Andra samhällliga och personliga tjänster											
	Arbetstagare	1	5	2	1	2	1	–	1	2	2	17
	Egenföretagare	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1
00,95,99	Övrigt och uppgift saknas											
	Arbetstagare	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1
	Egenföretagare	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	1
Samtliga näringsgrenar												
	Arbetstagare	66	65	52	50	43	46	47	49	46	53	517
	Egenföretagare	19	24	16	17	18	10	14	7	10	14	149

1) Näringsgrensindelning enligt SNI92 för 1993-2001. Därefter SNI2002

Källa: AV/ISA

Näringsgren

Av tabellen på sidan 21 framgår hur många dödsfall som inträffat i de olika näringsgrenarna. Flest fall har inträffat inom Jordbruk/Skogsbruk/Fiske, som utvisar den allra största risken, sett till antal verksamma personer.

Näringsgrenar med många dödsolyckor eller en hög relativ frekvens 2005 (sammanlagt för arbetstagare och egenföretagare) är följande.

Dödsfall i arbetsolyckor efter näringsgren 2005

Arbetstagare och egenföretagare

Näringsgren	Antal fall	Antal fall per 100 000 sysselsatta
01, 02, 05 Jordbruk/Skogsbruk/Fiske	16	20,8
60-64 Transport och kommunikation	12	4,5
45 Byggverksamhet	11	4,5
75 Offentlig förvaltning och försvar	5	2,1
74 Företagskonsulter m m, reklam, bevakning, personaluthyrning	7	2,0
15-37 Tillverkningsindustri	10	1,5
Totalt	67	1,6

Källa: AV/ISA, SCB/RAMS 2004

Ålder och kön

Många av dödsolyckorna drabbar äldre. Av de 67 omkomna var 26 personer 55 år eller äldre - 11 av dessa arbetade inom jordbruk/skogsbruk/fiske.

Sex kvinnor finns bland de omkomna, varav tre dog i trafikolyckor och en blev mördad på sin arbetsplats.

Orsak till dödsfallen (avvikelse)

Från och med 2002 redovisas arbetsolyckorna efter den avvikelse från det normala arbetsförloppet som orsakade olyckan. Finns det flera avvikelser så väljs den viktigaste. (Läs mer om avvikelse på sidan 11).

Den vanligaste avvikelsen (se tabell nedan) som orsakat dödsolyckor i arbetet år 2005 är "Förlorad kontroll över fordon, transportmedel", som lett till 24 dödsfall varav 20 i vägtrafikolyckor. Rasande/fallande föremål har orsakat 13 dödsfall; sex av dessa föremål var träd och rotvälter. Sammanlagt tio av dödsolyckorna har inträffat till följd av den svåra stormen i södra Sverige i januari 2005, under det komplicerade och farliga uppröjningsarbetet. Sex personer har omkommit vid fallolyckor. Förlorad kontroll över maskin har orsakat fem dödsfall.

Dödsfall i arbetsolyckor efter orsak (avvikelse) 2004 och 2005

Arbetstagare och egenföretagare

	2004		2005	
	Totalt	Varav kv	Totalt	Varav kv
Elektriska problem - direkt/ indirekt kontakt	1		2	
Explosion, brand	3	1	2	
Bristning av material	-		3	
Ras, fall, glidning av föremål/ material	5		13	
<i>Varav: Träd, rotvälta</i>	-		6	
Förlorad kontroll över maskin/ handverktyg	4		5	
Förlorad kontroll över fordon, transportmedel	23	4	24	3
<i>Varav: Personbil</i>	2		10	3
<i>Lastbil</i>	9	2	7	
Förlorad kontroll, övriga	2	1	4	
Djurolycka	2		-	
Fall av person	6		6	1
Våld, hot	5	2	1	1
Vistelse på farlig plats	-		2	
Övrigt, oklart	6	2	5	1
Totalt	57	10	67	6

Källa: AV/ISA

Speciella kategorier

De huvudsakliga redovisningarna i denna rapport omfattar skador i förvärsarbete (arbetstagare och egenföretagare). Även andra personkategorier såsom värnpliktiga omfattas av arbetsskadeförsäkringen eller LSP-försäkringen (statligt personskadeskydd), och även om dessa finns information i ISA-registret. För år 2005 har inget dödsfall i arbetsolycka rapporterats bland dessa grupper.

22 dödsfall i olyckor under färd till och från arbetet (dvs utanför arbetstid) har anmälts som arbetsskada varav 7 fall gäller kvinnor. Även sådana olyckor ingår i försäkringens skadebegrepp men finns ej med i den generella statistikredovisningen.

Arbetssjukdomar

Som arbetssjukdom räknas besvär beroende på någon form av exponering i arbetet som först efter en kortare eller längre tids inverkan ger sig till känna, kanske först efter flera år. Sjukdomen kan vara av både fysisk och psykisk karaktär och står för cirka 15 % av samtliga anmälda arbetsskador. Under 2005 anmäldes 17 077 arbetssjukdomar bland arbetstagare och egenföretagare. Detta motsvarar 4 fall per 1 000 sysselsatta. Kvinnorna står för 55 % av anmälningarna. Antalet fall per 1 000 sysselsatta är 5 för kvinnorna och 4 för männen.

Antal anmälda arbetssjukdomarna minskar. Vid en jämförelse med föregående år var minskningen för år 2005 cirka 18 %. Minskningen ligger på samma nivå som året innan.

Under år 2005 prövades knappt 15 000 fall för att få godkänd egenlivränta på grund av arbetssjukdom av Försäkringskassan. Utav dessa godkändes drygt 3 000. Här inkluderas inte omprövningar. Från att en arbetssjukdom kommer in som en anmälan till dess att den prövas och godkänns kan det gå flera år.

Misstänkt orsak och besvär

Belastningsfaktorer är en sammanfattande benämning på arbetsställningar eller rörelser som är ansträngande eller ensidiga. Dessa står för nästan 6 av 10 arbetssjukdomar. Det är det vanligaste problemet för både män och kvinnor. Av belastningssjukdomarna anmäls drygt 9 av 10 på grund av muskel- och ledbesvär.

Diagnosuppgifter finns inte tillgängligt i 2005 års material, utan registreringen av besvär och orsak utgår ifrån det som angivits i anmälan. För en arbetssjukdom går det att registrera två besvär. Nedan visas det besvär som vid registreringen uppfattats som det huvudsakliga.

I drygt 2 fall av 10 görs anmälan på grund av organisatoriska och sociala faktorer. För kvinnor är detta den näst vanligaste orsaken. I 88 % av anmälningarna orsakade av organisatoriska och sociala faktorer är besvären av psykosocial karaktär. För männen är bullerproblem ett lika vanligt problem som organisatoriska och sociala faktorer. Något som det inte var föregående år. I nästan samtliga fall där buller anges som orsak består de huvudsakliga besvären av hörselnedsättning/tinnitus (97 %).

Anmälda arbetssjukdomar 2005 efter misstänkt orsak

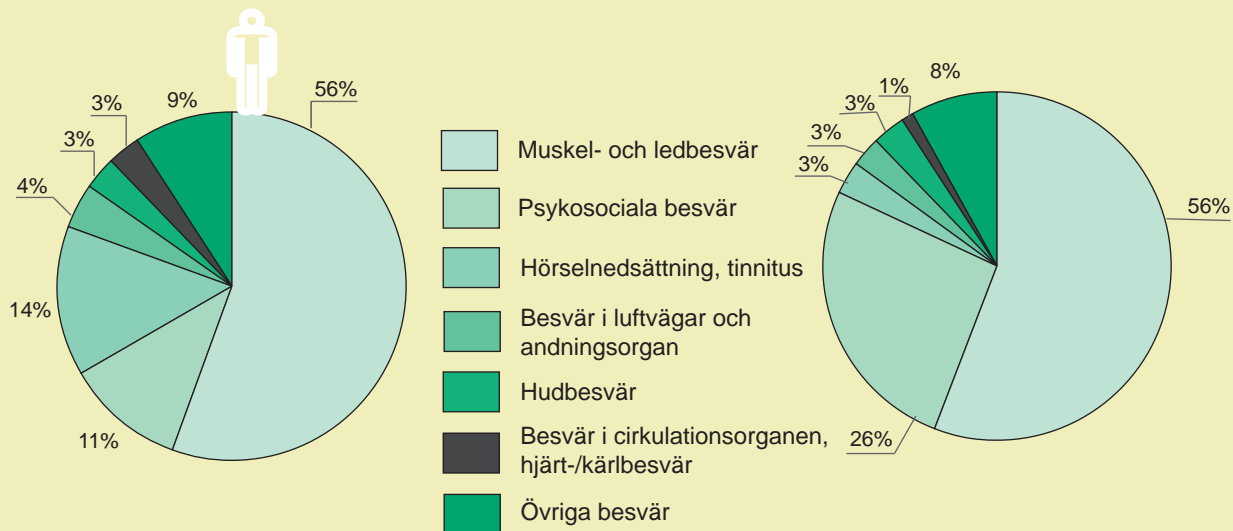
Arbetstagare och egenföretagare

Misstänkt orsak	Män		Kvinnor		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Belastningsfaktorer	4433	57	5388	58	9821	58
Organisatoriska eller sociala faktorer	1069	14	2606	28	3675	22
Kemiska eller biologiska ämnen/faktorer	766	10	734	8	1500	9
Buller	1084	14	282	3	1366	8
Vibrationer	81	1	4	0	85	1
Övriga fysikaliska faktorer	84	1	92	1	176	1
Smitta	70	1	131	1	201	1
Övrigt, oklart	144	2	109	1	253	1
Samtliga	7731	100	9346	100	17077	100

Källa: AV/ISA

Figur 10
Anmälda arbetsjukdomar efter huvudsakliga besvär 2005.
Procentuell fördelning

Arbetstagare och egenföretagare

Källa: AV/ISA

Av de anmälda arbetsjukdomarna beror 9 % på kemiska eller biologiska faktorer. Männens anmäler i något större utsträckning av denna anledning än kvinnorna. Här anges oftast besvär i luftvägar och andningsorgan, följt av hudbesvär.

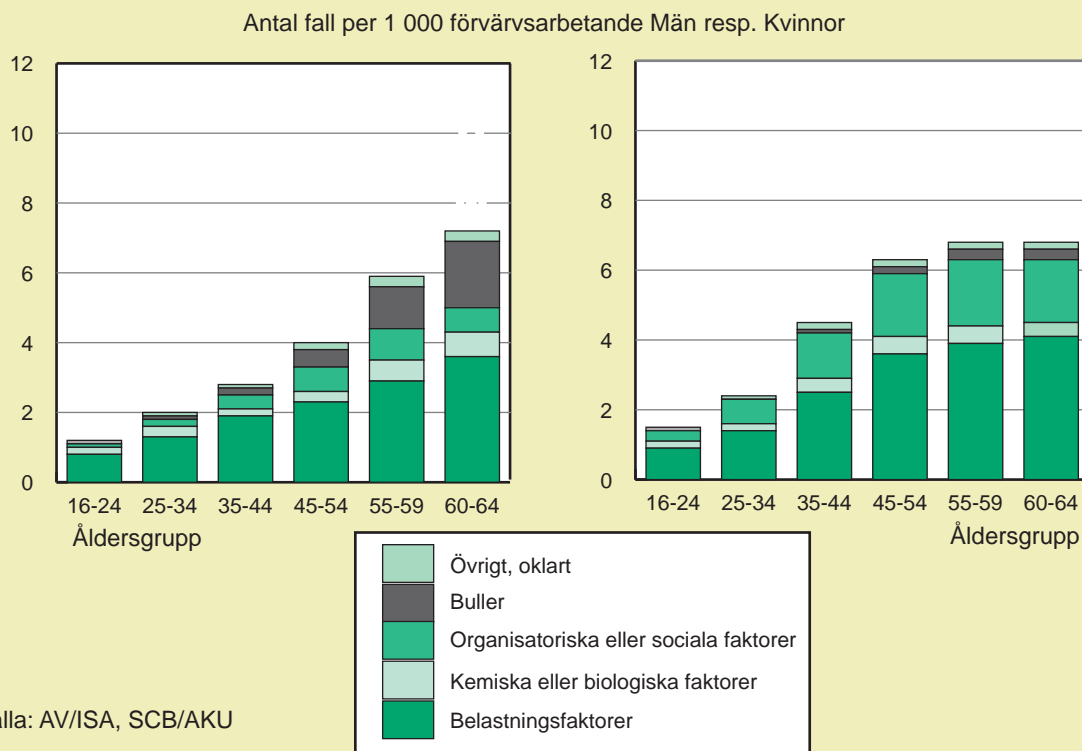
På uppdrag av Arbetsmiljöverket genomför Statistiska centralbyrån varje år en urvalsundersökning där drygt 20 000 personer får beskriva i vad mån man under det senaste året har haft besvär som man relaterar till sitt arbete. I Arbetsorsakade besvär 2005 anges bland kvinnorna stress eller andra psykiska påfrestningar som vanligaste orsak och den näst vanligaste är påfrestande arbetsställning. I omvänd ordning kommer besvaren för männen med påfrestande arbetsställning som den vanligaste. Kvinnorna har en högre andel besvär när det gäller båda orsakerna.

Ålder

Ålder beräknas för den som anmält en arbetsjukdom utifrån det datum anmälan registrerats. Genomsnittsåldern för sjukdomarna är 47 år för kvinnor och 48 år för män. Ungefär varannan arbetsjukdom anmäls av en person som är äldre än 49 år. En ärdedel av fallen kommer från personer som är äldre än 57 år. För anmälda belastningssjukdomar ökar antalet fall per 1 000 förvärvsarbetande med stigande ålder. Anmälningarna på grund av buller ökar för männen med åldern, vilket inte går att konstatera för kvinnorna. Kemiska och biologiska faktorer har bland männen i de två äldsta åldersgrupperna flest fall per 1 000 förvärvsarbetande, för kvinnorna är frekvensen högst för de som är mellan 45-59 år.

Figur 10 visar antal arbetsjukdomsfall per 1 000 förvärvsarbetande efter ålder och orsak. Källan till antal förvärvsarbetande är Statistiska centralbyråns arbetskraftundersökning, AKU. AKU har från och med 2005 EU-harmoniserats och i samband med detta har också andra kvalitetsförbättrande åtgärder gjorts. Det innebär brott i jämförbarhet över tiden för sysselsatta i olika åldersgrupper.

Figur 11
Anmälda arbetsjukdomsfall per 1000 förvärvsarbetande efter kön, ålder och misstänkt orsak 2005
Arbetstagare och egenföretagare

Näringsgren

Uppgiften om näringsgrenen som används är den som satts för det lokala arbetsstället. I en och samma näringsgren kan det finnas många olika yrken. Bland arbetsjukdomarna i grundskolan inklusive förskoleklass, anmäls nästan 4 fall av 10 av andra yrkesgrupper än lärare, förskolelärare, barnskötare och fritidpedagoger.

Antalet sysselsatta i de olika näringsgrenarna varierar kraftigt. Inom Utbildning och forskning finns nästan 350 000 kvinnor sysselsatta medan det i Byggnad av hus endast finns drygt 4 000 kvinnor. Bland männen är Fastighetsbolag, uthyrnings- och företagstjänster en stor bransch med nästan 300 000 sysselsatta mot Textil-, kläder- och lädervarutillverkningen med endast 7 000 sysselsatta.

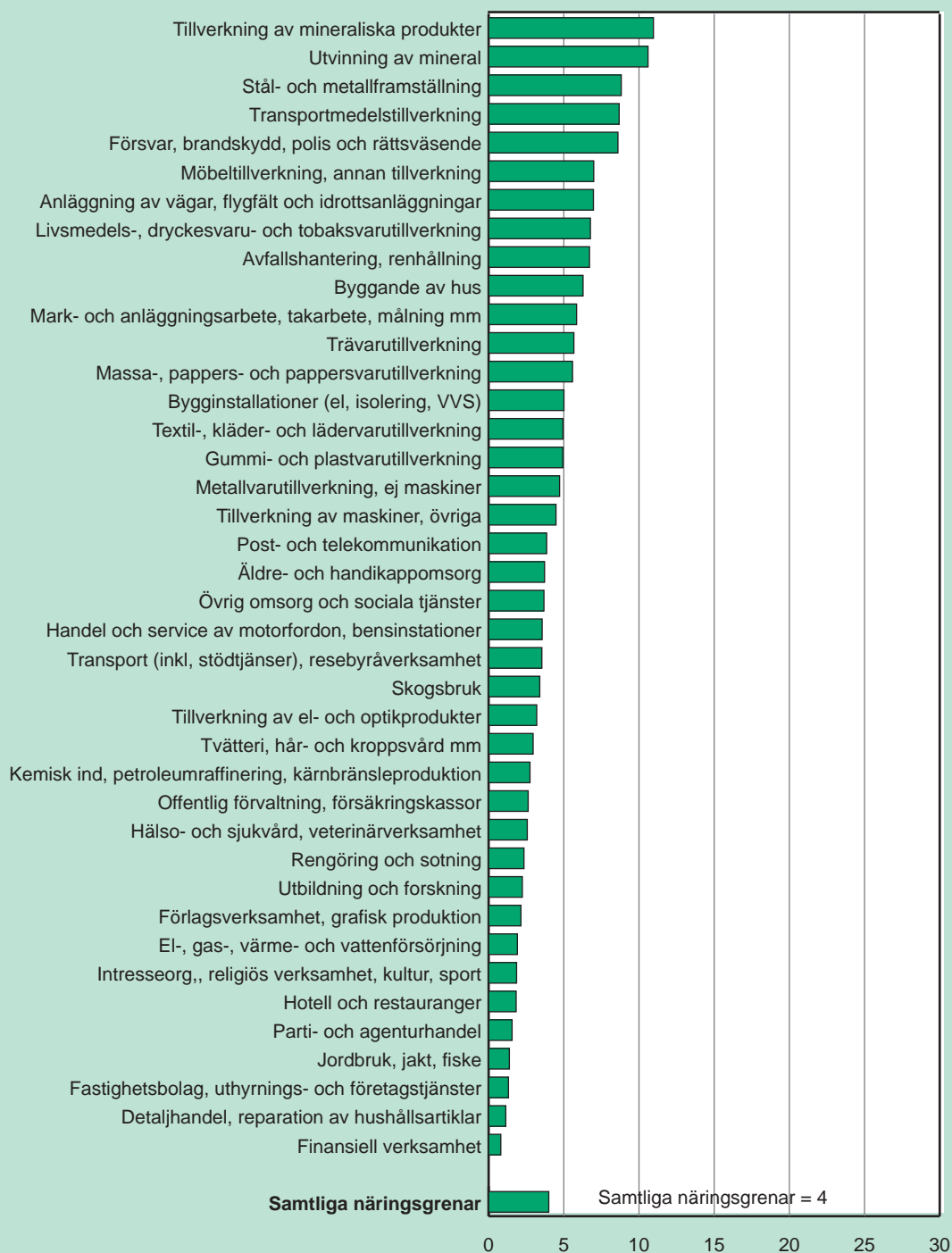
I figurerna 12a och 12b redovisas arbetsjukdomar per 1 000 förvärvsarbetande efter näringsgren utifrån en grov indelning. De näringsgrenar som har färre än 3 000 sysselsatta redovisas inte. Antal sysselsatta är hämtade från 2004 års sysselsättningsregister, RAMS. En del förändringar har gjorts i RAMS, se Statistikens omfattning och innehåll.

De branscher som anmäler flest arbetsjukdomar per 1 000 sysselsatta bland männen är Tillverkning av mineraliska produkter och Utvinning av mineraler. I branschen Tillverkning av mineraliska produkter står männen för drygt 8 av 10 sysselsatta och i Utvinning av mineraler är 9 av 10 män. Ungefär varannan av arbetsjukdomarna i dessa branscher anmäls på grund av belastningsfaktorer. Det är också den vanligaste orsaken i nästan samtliga redovisningsgrupper. Undantaget för männen är i Övrig omsorg och sociala tjänster (andra omsorger och sociala insatser än äldre- och barnomsorg), Äldre och handikappomsorgen, Hälso- och sjukvård, veterinärverksamhet samt inom Utbildning och forskning där organisatoriska och sociala faktorer är den vanligaste orsaken.

Den bransch där det anmäls flest arbetsjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor är Transportmedelstillverkning. Bland de sysselsatta i denna bransch är knappt 2 av 10 kvinnor. Belastningsfaktorerna står här för nästan 9 fall av 10. För de kvinnor som jobbar i branschen Byggnad av hus är kemiska eller biologiska faktorer det vanligaste problemet. Även bland kvinnorna är organisatoriska och sociala faktorer det vanligaste problemet i Övrig omsorg och sociala tjänster samt för Utbildning och forskning. El-, gas, värme- och vattenförsörjning har för kvinnorna också organisatoriska och sociala faktorer som det vanligaste problemet. För övriga redovisningsgrupper är belastningsfaktorerna det vanligaste problemet.

Figur 12a

Anmälda arbetsjukdomsfall per 1 000 förvärvsarbetande män efter näringsgren¹ 2005
Arbetstagare och egenföretagare

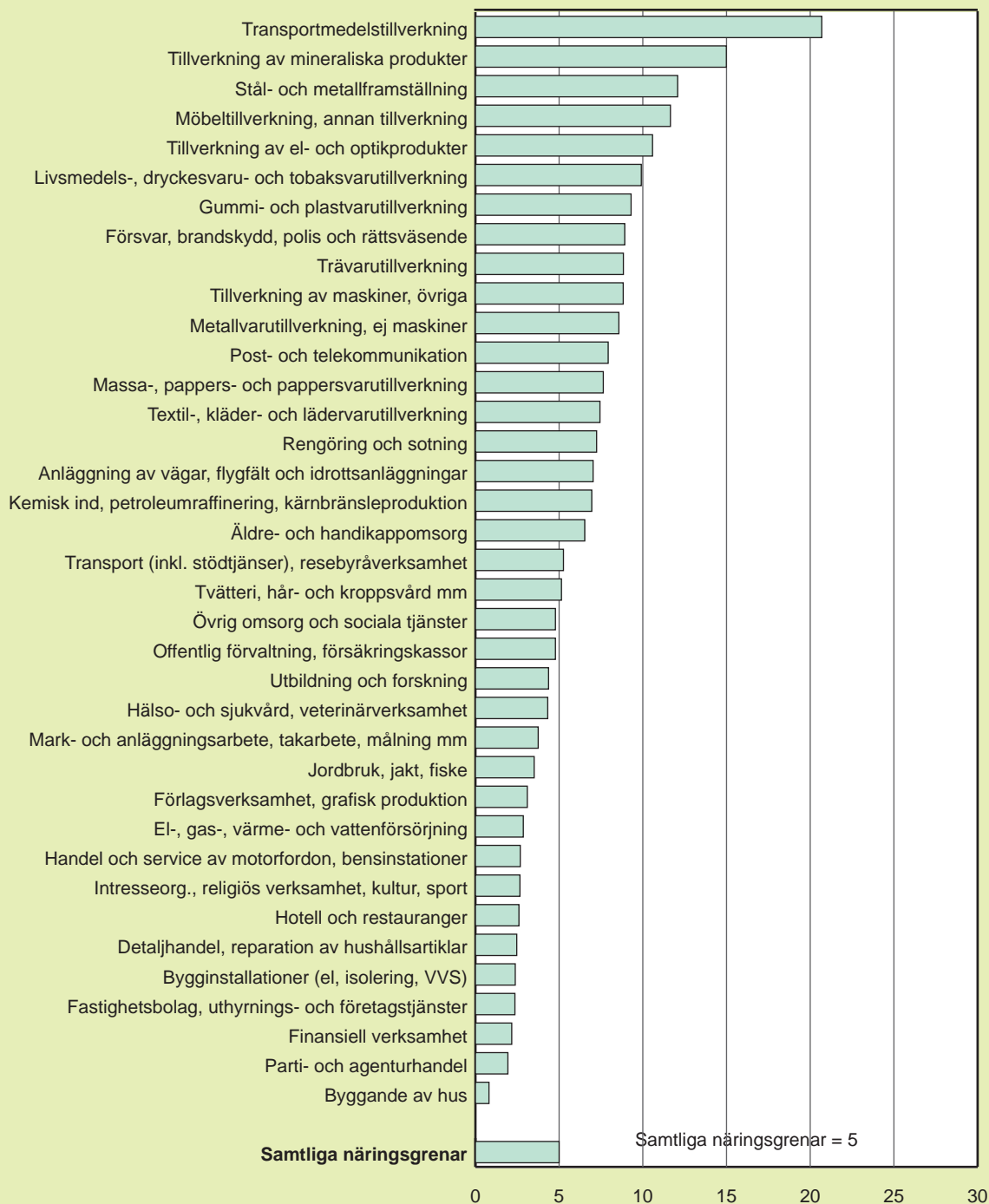

1) Näringsgrenar med minst 3000 sysselsatta

Källa: AV/ISA, SCB/RAMS 2004

Figur 12b

Anmälda arbetsjukdomsfall per 1 000 förvärvsarbetande kvinnor efter näringsgren¹ 2005
Arbetstagare och egenföretagare

1) Näringsgrenar med minst 3000 sysselsatta

Källa: AV/ISA, SCB/RAMS 2004

Yrke

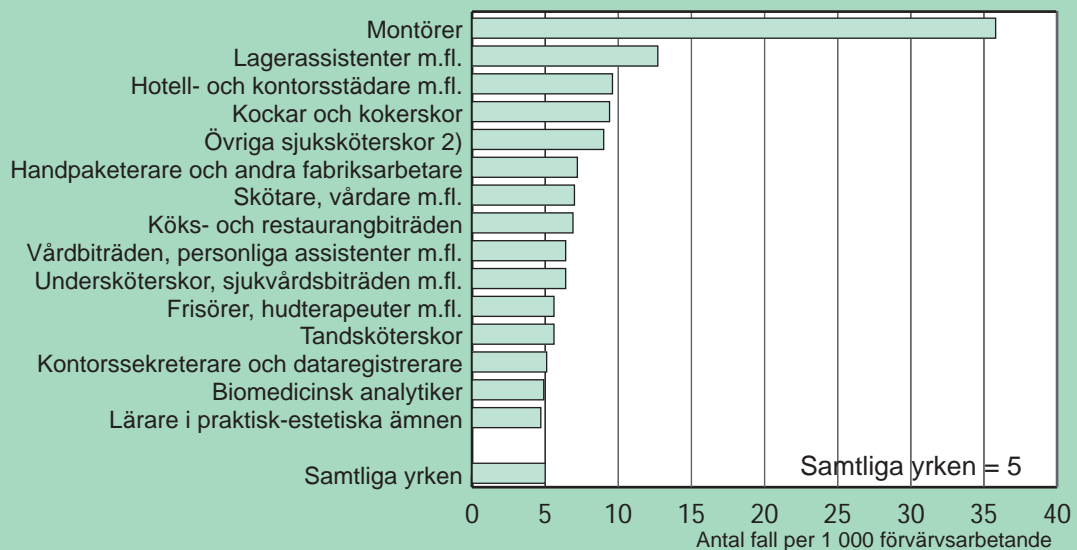
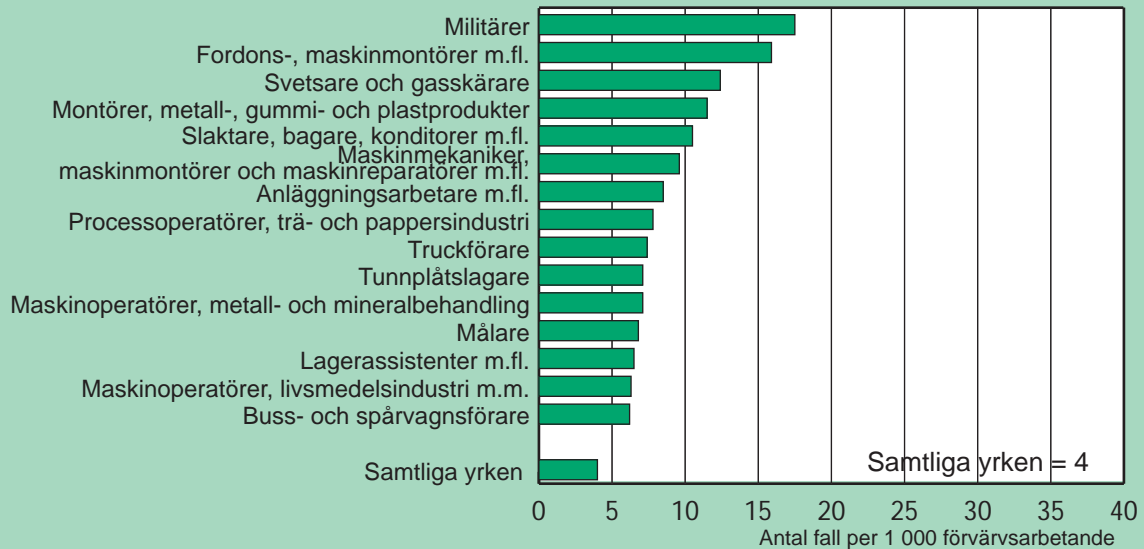
Yrket redovisas i arbetsskadestatistiken utifrån typ av arbete och vilka kvalifikationer som krävs för arbetet. Det kodas med hjälp av klassifikationen Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK). Figur 13 visar de yrken som har flest arbetsjukdomar anmälda per 1 000 sysselsatta. Hur många som är sysselsatta inom olika yrken hämtas för närvarande från SCB's arbetskraftundersökning, AKU. Den bygger på ett slumpmässigt urval av befolkningen i arbetsför ålder och utifrån denna skattas antalet sysselsatta i de olika yrkena. Eftersom vissa grupper är små samredovisas dessa här för att få bättre säkerhet i siffrorna. De yrken som har färre sysselsatta än 10 000 män respektive kvinnor redovisas inte i tabellen.

Yrkesmilitärer är den yrkesgrupp där flest arbetsjukdomar inrapporterats per 1 000 sysselsatta under 2005. Den vanligaste orsaken till anmälan för denna grupp är kemiska och biologiska ämnen främst orsakade av sjuka hus. Bland de yrken som ligger bland de mest frekvent anmälda är det endast militärerna som har kemiska och biologiska ämnen som den vanligaste orsaken. Bland övriga yrkesgrupperna med mest frekventa anmälningar är den vanligaste orsaken belastningsfaktorer. Föregående är var inte militärerna med på listan över de mest frekvent anmälda sjukdomarna. Detta beror på att skattningen av antal sysselsatta inte översteg 10 000. Motsatsen har inträffat för poliser där de föregående år var med i toppen av tabellen men nu inte kommit med alls.

Bland kvinnorna har montörerna under 2005 anmält flest arbetsjukdomar per 1 000 anställda. Den vanligaste orsaken till anmälan är belastningsfaktorer för de flesta yrken som redovisas nedan. Undantaget är övriga sjuksköterskor (företagsköterska, kommunsjuksköterska, onkologsjuksköterska eller ögonsjuksköterska) och skötare, vårdare m.fl. där sociala och organisatoriska faktorer är den vanligaste orsaken. Brevbärarna var föregående år en grupp som låg i topp bland kvinnorna. För 2005 saknas de därför att skattningen av antal sysselsatta under 2005 inte överstiger 10 000.

I tabellbilagan, tabell 5, redovisas alla yrken som har minst 10 rapporterade skador, således även poliser och brevbärare. Där finns dock inga relativa skadefrekvenser.

Figur 13
Yrken¹ med de högsta relativa frekvenserna av anmälda arbetsjukdomsfall 2005.
 Arbetstagare och egenföretagare

1) Omfattar yrken med minst 10 000 sysselsatta män resp. kvinnor

2) Här omfattas företagsköterska, kommunsjuksköterska, onkologsjuksköterska och ögonsjuksköterska

Källa: AV/ISA, SCB/AKU

Organisatoriska och sociala faktorer

I drygt 2 fall av 10 anmäls en arbetssjukdom på grund av organisatoriska och sociala faktorer. För kvinnorna är detta den näst vanligaste orsaken till anmälan av arbetssjukdom, för männen är buller ett lika vanligt problem.

Exponeringsfaktor talar om vad den drabbade uppgett för orsak och fungerar som ett komplement till misstänkt orsak. För varje sjukdom kan upp till 5 faktorer registreras.

Den vanligaste uppgivna exponeringsfaktorn bland fall på grund av organisatoriska och sociala faktorer är alltför mycket arbete. Problem med relationer med tredje man på arbetsplatsen är också vanligt. Det kan exempelvis vara problem med relationen till patienter eller elever.

Vanligast angivna orsaker till anmälda arbetssjukdomar av organisatorisk eller social art 2005¹.

Arbetstagare och egenföretagare

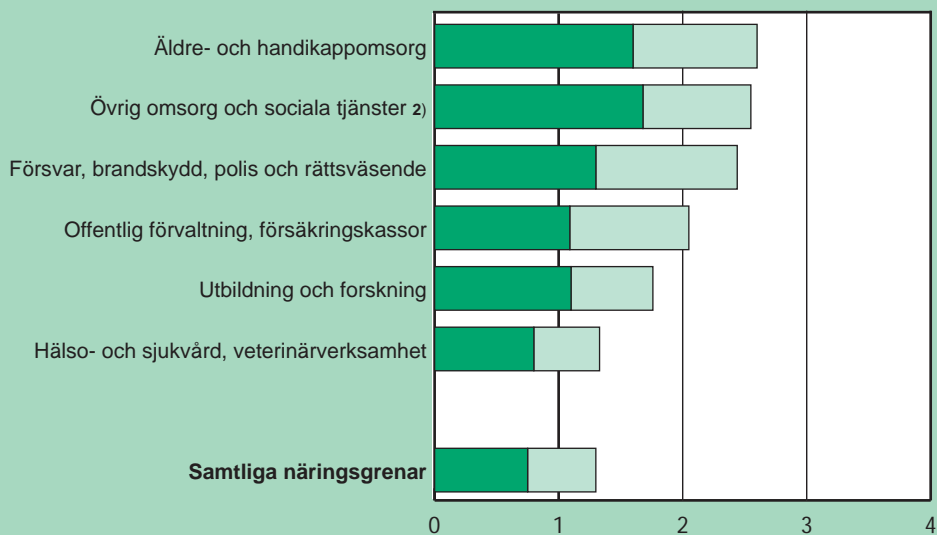
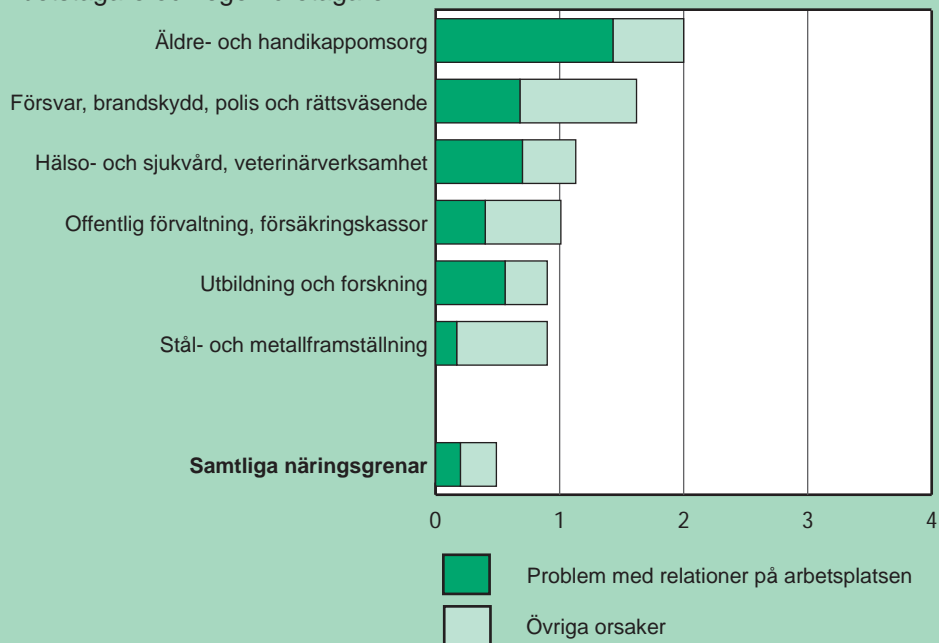
Orsaksfaktor	Män		Kvinnor		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Alltför mycket arbete/stor arbetsmängd	360	34	732	28	1092	30
Mycket hög arbetstakt (aktivt arbete, mycket arbete)	338	32	505	19	843	23
Problem med relationer med tredje man på arbetsplatsen	153	14	611	23	764	21
Omorganisation, omplacering, konkurs mm	206	19	535	21	741	20
Problem i relationerna med överordnade	173	16	505	19	678	18
Otydliga krav	147	14	482	18	629	17
Problem i relationerna med kolleger	102	10	461	18	563	15
Totalt antal anmälningar	1069		2606		3675	

¹) Upp till fem faktorer kan anges per anmälan

Källa: AV/ISA

De mest drabbade näringsgrenarna redovisas i figur 14 utifrån hur många anmälningar på grund av organisatoriska och sociala faktorer som inkommit per 1 000 förvärvsarbetande. Figureerna är också uppdelade efter problem med relationer på arbetsplatsen och övriga exponeringar.

Figur 14
Anmälda arbetsjukdomar orsakade av organisatoriska eller sociala faktorer.
Näringsgrenar med det högsta antalet fall per 1 000 sysselsatta 2005¹.
 Arbetstagare och egenföretagare

1) Minst 3 000 förvärvsarbetande och minst 20 anmälda fall.

2) Andra omsorger och sociala insatser än äldreomsorg

Källa: AV/ISA, SCB/RAMS 2004

Statistikens omfattning och innehåll

Bakgrund

Det finns officiell statistik över olycksfall i arbetet sedan 1906. Från 1955 till juni 1977 publicerades statistiken, sammanställd av Riksförsäkringsverket, i serien Sveriges officiella statistik (SOS) under benämningen "Yrkesskador år 19xx" och juli 1977 - 1978 under benämningen "Arbetskadorna".

Den 1 januari 1979 inrättades efter riksdagsbeslut Informationssystemet om arbetskadorna (ISA) på dåvarande Arbetarskyddsstyrelsen (fr.o.m. 2001 Arbetsmiljöverket). Syftet med ISA är att skapa underlag för det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Sedan 1979 har officiell statistik över arbetskadorna baserats på ISA. Den 1 juli 1994 reformerades den statliga statistikproduktionen, och Arbetsmiljöverket blev ansvarig myndighet för den officiella statistiken om arbetskadorna och arbetsmiljö.

Den officiella arbetskadestatistiken omfattar:

- Preliminär årsammansättning, som ger en grov bild av utvecklingen, med relativa frekvenser på övergripande nivå.
- Årsstatistik, som innehåller detaljerade tabeller med bl.a. uppgift om antal förvärvsarbetande som ger underlag för jämförelser av risker mellan branscher.

I denna rapport presenteras en preliminär sammansättning av anmälda arbetskadorna för år 2005. Sammansättningen är preliminär i den meningen att alla anmälningar för 2005 ännu inte kommit in och registrerats samt att vissa kompletteringar av materialet återstår att göra. En del av skadorna kan få ny och mer fullständig information, t.ex. beträffande skadetyper, olycksförlopp och orsaker. De kompletteringar och upprättningar av informationen som görs kan exempelvis också påverka om en skada ska ingå i statistiken eller ej. När mer fullständiga uppgifter om sjukfrånvaron erhålls kan detta exempelvis resultera i att antalet arbetsolyckor med frånvaro ökar.

Arbetskadeförsäkringen

Enligt Lag (1976:380) om arbetskadeförsäkring (LAF) är alla som förvärvsarbetar försäkrade för arbetskada. Försäkringen gäller också den som genomgår utbildning i den mån utbildningen medför särskild risk för arbetskada. Värnpliktiga, intagna vid kriminalvårdsanstalt m.fl. omfattas av Lag (1977:265) om statligt personskadeskydd (LSP), som utöver tjänstgöring eller intagning också gäller under fritid. Arbetsgivare eller arbetsföreståndare som fått kännedom om inträdd arbetskada är skyldig att anmäla skadan till försäkringskassan. Annan försäkrad än arbetstagare skall själv göra arbetskadeanmälan.

Som arbetskada enligt lagen om arbetskadeförsäkring räknas skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även skada till följd av olycksfall under den vanliga och direkta färdan till eller från arbetet räknas som arbetskada.

Den 1 juli 2002 ändrades arbetskadeförsäkringen med nya beviskrav som syftar till en något mildare bedömning. Denna förändring förväntas leda till att anmälningsbenägenheten på sikt ökar,

framför allt för arbetssjukdomar.

Anmälan om arbetsskada skall enligt Förordning (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd, göras om en skada har medfört eller kan antas medföra rätt till sjukvårdersättning, sjukpenning eller rehabiliteringsersättning från den allmänna försäkringen eller sjuklön, enligt lagen om sjuklön eller ersättning från arbetsskadeförsäkringen. Anmälan skall även göras om skadan har föranlett eller kan antas föranleda sveda och värk eller lyte eller annat stadigvarande men.

Definitioner och indelningsgrunder

Arbetsskador indelas i arbetsolycksfall, olyckor på väg till eller från arbetet och arbetssjukdomar enligt följande:

- Arbetsolycksfall är olycksfall som inträffar på arbetsplatsen eller på annan plats där den skadade vistats i eller för arbetet. Arbetsolyckorna kan delas upp efter om de medfört frånvaro eller ej.
- Olyckor på väg till eller från arbetet är olycksfall som inträffar under den direkta dagliga färden till eller från arbetet.
- Arbetssjukdomar är arbetsskador som uppkommit genom annan skadlig inverkan än olycksfall. Sådan skadlig inverkan kan vara t.ex. exponering för kemiska ämnen, strålning, ensidiga rörelser eller psykiskt påfrestande förhållanden i arbetet.

I denna publikation redovisas statistik över arbetssjukdomar som anmälts under 2005 samt arbetsolycksfall som inträffat under 2005 under förutsättning att de anmälts och registrerats senast den 31 mars 2006.

Statistiken avser följande skador (om inte annat anges):

- Anmälda arbetsolycksfall med minst en sjukfrånvarodag.
- Anmälda arbetssjukdomsfall oberoende av sjukfrånvaro, om skadedatum är 1994 eller senare.

Statistiken gäller personer som omfattas av LAF eller LSP (se ovan). Samtliga anmälningar redovisas i tabell 1 i tabellbilagan, medan övriga tabeller endast avser förvärvsarbetande, dvs. arbetstagare och egenföretagare. Olyckor på väg till eller från arbetet redovisas enbart helt kort i inledningsavsnittet.

Nytt system 2002 för anmälan och registrering av arbetsskador

Från och med år 2002 anmäls och registreras arbetsskadorna på nytt sätt och vissa nya definitioner och variabler används. Vidare används från och med 2001 en ny blankett för anmälan om arbetsskada, som innehåller delvis annan information eller i annan form än tidigare.

Nedan beskrivs de viktigaste förändringarna som påverkar statistiken fr.o.m. 2002 och alltså även uppgifterna i denna preliminära statistik för 2005.

Arbetsskadeanmälan

Grundmaterialet för kodningen utgörs av de uppgifter som lämnats i arbetsskadeanmälan. Arbetsskadeblanketten ger bl.a. uppgifter om den skadade och dennes yrke, anställningsform, arbetsgivare, skadans omfattning, olycksförlopp och misstänkta orsaker.

Under 2001 togs en ny och omarbetad blankett för anmälan om arbetsskador i bruk. Den nya blanketten är utformad för att bättre än den gamla fånga in uppgifter om dagens arbetsmiljöfaktorer och risker på arbetsplatserna. Den är även anpassad för att underlätta maskinell tolkning av informationen. Av arbetsskadorna för 2005 har 93 procent anmälts på den nya blanketten.

Registrering

Det nya registreringsystemet som infördes 2002, är anpassat till den nya arbetsskadeblanketten och nya EU-klassifikationer. Blanketterna skannas och i samband med detta tolkas vissa uppgifter på blanketten maskinellt, t.ex. personnummer och skadedatum. Uppgifterna från skanningen kompletteras med manuell kodning. Vid den manuella kodningen läses den skannade anmälningsblanketten direkt på bildskärmen. Vid kodningen görs också viss granskning och upprättning av de automatgenererade uppgifterna.

Redovisning efter år

Arbetsolyckorna förs som tidigare till det år skadan inträffade. För arbetssjukdomarna ändrades däremot rutinerna i samband med införandet av skanning. I stället för tidpunkten när arbetsgivaren daterar anmälan bestäms året numera av tidpunkten när blanketten kommer in till skanningen. Detta påverkar dock redovisningen huvudsakligen bara för de anmälningar som görs i anslutning till ett årsskifte. För år 2002 tillämpades vissa särskilda rutiner, se vidare rubriken Jämförbarhet över tid.

Jämförbarhet över tid

En studie visade att det i det tidigare registreringsystemet förekom en genomsnittlig eftersläpning på ca 180 dagar från det att en skada inträffat och tills dess den fanns inregistrerad i systemet. Denna tid var fördelad ungefär lika mellan arbetsgivare, försäkringskassan och registreringen på Arbetsmiljöverket. När anmälan numera kan gå direkt från arbetsgivare till skanning/registrering utan att passera Försäkringskassan blir eftersläpningen avsevärt kortare.

När det gäller arbetsolycksfall görs manuell kodning och komplettering endast i de fall det är fråga om frånvaro under minst en dag, vilket också är de skador som redovisas i den nu aktuella statistiken. Före 2002 registrerades och publicerades även vissa arbetsolyckor utan frånvaro. Det gällde tandskador, akut hörselnedsättning och psykisk reaktion (vid hot, rån etc.). Av de arbetsolyckor som ingår i den preliminära statistiken för 2001 har ca en tiondel inte lett till någon sjukfrånvaro. I de trender avseende arbetsolyckor som visas i diagramform i denna publikation, har uppgifterna för 2001 och tidigare korrigerats så att arbetsolycksfall utan sjukskrivning tagits bort, för att bli mer jämförbara med siffrorna för 2002 och framåt.

I och med att skanning av arbetssjukdomarna inleddes först den 1 april 2002 har de nya anmälnings- och registreringsrutinerna tillämpats fullt ut bara för ca tre årtiondelar av årsbeståndet för 2002. Anmälningar som inkom under första kvartalet 2002 har delats upp efter skadedatum. De med skadedatum 2001 och tidigare har förts till år 2001 och de med skadedatum 2002 har förts till år 2002. Dessutom fanns det när skanningen påbörjades hos försäkringskassorna, ett okänt antal anmälningar som inkommit under 2001 eller tidigare. Dessa anmälningar blev till följd av skanningen förda till 2002 års material. Dessa regler infördes för att underlätta hanteringen av arbetsskadorna i samband med de nya registreringsrutinerna.

Samtidigt som regeln innebär en underskattning av 2002 års siffror, har den bidragit till en över-skattning (ca 5-10 procent) av 2001 års arbetssjukdomar. När det gäller 2005 så är det tredje året som det nya systemet och de nya reglerna tillämpats fullt ut för både olyckor och sjukdomar.

Variabler

I samband med övergången till det nya registreringssystemet har även vissa nya variabler och klassifikationer införts. Dessa bygger i det flesta fall på rekommendationer från EU:s statistikbyrå EUROSTAT. Nedan görs en kort beskrivning av några av de viktigaste variablerna som använts i denna publikation.

Anställningsform

Genom anställningsform skiljer man bl.a. på arbetstagare, egenföretagare, studerande samt värnpliktiga och andra försäkrade. De flesta uppgifterna i denna publikation avser kategorin Förvärsarbete, som består av arbetstagare och egenföretagare.

Under åren har reglerna ändrats för hur vissa personkategorier förs i statistiken. Personer under utbildning (studerande, elever och praktikanter) samt personer i arbetsmarknadsåtgärder (beredskapsarbete, AMS-arbetare etc.) räknades t.o.m år 1996 alltid som arbetstagare. För åren 1997-2001 räknades dessa grupper som arbetstagare endast i de fall man hade lön (sammanlagt omkring 200-250 arbetsskadeanmälningar per år). För år 2002 och senare ingår inga personer under utbildning eller i arbetsmarknadsåtgärder i kategorin arbetstagare och redovisas därmed inte bland de förvärsarbete i den officiella arbetsskade statistiken.

Avvikelse

Från och med 2002 kodas den avvikelse som orsakat olycksfallet. Kodningen av variabeln Avvikelse grundas på en klassifikation som tagits fram och rekommenderats av EU:s statistikbyrå EUROSTAT.

Avvikelse beskriver vad som avviker från det normala i ett händelseförlopp. Det kan också vara en avvikelse från det normala sättet att utföra en arbetsuppgift, där denna avvikelse bidragit till olycksfallet. Avvikelse och händelse (som kodades fram till 2001) beskriver delvis olika saker. Om exempelvis en person faller ner från en stege på grund av något materialfel i stegen är det som regel detta fel som räknas som avvikelsen. Däremot skulle denna typ av olycka betraktas som en fallolycka i den gamla klassifikationen.

Besvär

Variabeln kodas manuellt för arbetssjukdomarna. Den ger en grov beskrivning av de besvär som uppgivits i anmälan och görs utifrån en egen klassifikation som har sin grund i den indelning som finns i sjukdomsklassifikationen ICD-10.

Exponeringsfaktor

Variabeln kodas för arbetssjukdomarna och beskriver mer i detalj den exponering i arbetet som bidragit till skadan och är ett komplement till variabeln Misstänkt orsak (se nedan). Det kan exempelvis gälla kemiska ämnen, organisatoriska faktorer eller någon form av belastningsfaktor. Upp till fem olika exponeringsfaktorer kan kodas för en skada. Klassifikationen har tagits fram inom EUROSTAT.

Misstänkt orsak

Denna variabel ger översiktlig information om vilka förhållanden i arbetet som orsakat arbetssjukdomar, t.ex. belastningsfaktorer, buller, vibrationer, kemiska ämnen, organisatoriska eller sociala faktorer.

Näringsgren

I arbetsskadestatistiken anges näringsgren på arbetsställenivå. Med arbetsställe menas i praktiken all verksamhet vid en viss adress. Rörliga verksamheter (t.ex. transporter) och tillfälliga arbetsplatser (t.ex. anläggningsarbete), hänförs normalt till det arbetsställe varifrån de administreras. Redovisningen av näringsgren sker enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI2002), som baseras på EUs reviderade näringsgrensstandard NACE Rev.1.1.

Skadad kroppsdel

Har flera delar av kroppen skadats registreras den mest allvarligt skadade. Kodas med hjälp av en klassifikation rekommenderad av EUROSTAT.

Trolig frånvaro

Uppgifter om den troliga sjukfrånvaron som skadan medfört kan fås via uppgifter som lämnas i arbetsskadeanmälan. Detta ger en grov uppskattning av frånvaron då längden anges i intervall, där exempelvis en av klasserna består av skador med frånvaro längre än 14 dagar. Uppgiften i anmälan är preliminär, eftersom det oftast är först senare som den fulla omfattningen av skadan blir känd. I arbetsskadeanmälan kan även lämnas uppgift om antalet dagar med sjuklön.

Yrke

Yrke redovisas i arbetsskadestatistiken enligt Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK), som utgår från den internationella yrkesstandarden ISCO-88. Klassifikationen bygger på typ av arbete som utförs och de kvalifikationer som krävs för detta arbete. Nuvarande klassifikation har använts för arbetsskadorna sedan 1997.

Yttre faktor

En yttre faktor är det huvudsakliga, verktyg, föremål, instrument eller den maskin eller person som kan kopplas till avvikelser från det normala i händelseförloppet vid en arbetsolycka. Variabeln kodas med hjälp av en klassifikation rekommenderad av EUROSTAT.

Ålder

Ålder har för arbetssjukdomarna fram till 2001 definierats som den ålder den drabbade hade när sjukdomen visade sig för första gången. Uppgiften saknades ofta på anmälan och kunde inte alltid kompletteras i den senare hanteringen. Från och med 2002 års statistik räknas den ålder man hade när arbetsskadeblanketten skannades, vilket gör genomsnittsåldern för de skadade ökade något jämfört med äldre beräkningsgrunder. För arbetsolyckorna baseras beräkningen av ålder liksom tidigare på den tidpunkt då olycksfallet inträffade.

Grundmaterial

Förutom uppgifter i arbetsskadeanmälan används uppgifter om företagets och arbetsställets näringsgren från SCBs Företagsdatabas (FDB), samt uppgifter om sjukdagar från Försäkringskassan. Sjukdagsuppgifterna kompletteras slutgiltigt först efter att den preliminära statistiken tagits fram. I denna publikation redovisas sjukfrånvaron utifrån den grova uppskattning som lämnats i arbetsskadeanmälan, se *Trolig frånvaro* ovan.

Sysselsättningsuppgifter

Uppgifter om antalet förvärvsarbetande för beräkning av relativa frekvenser har hämtats från SCBs arbetskraftsundersökningar (AKU) för år 2005 och från SCBs registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) för 2004. Uppgifter från RAMS för 2005 beräknas bli färdiga under första kvartalet 2007 och kommer då att användas i den slutliga statistiken för 2005. I syfte att snabba upp RAMS har en ny källa använts för uppgifterna om företagare och metoden för avgränsning av anställda har setts över. Sammantaget innebär detta en mindre ökning av antalet sysselsatta. Det innebär att uppgifterna inte är helt jämförbara mellan 2004 och tidigare. I huvudsak gäller förändringarna jordbruk och fiske samt anställda över 64 år.

AKU baseras på stickprov ur befolkningen. Det innebär att de uppgifter om sysselsatta som redovisas är skattade värden med en viss osäkerhet, som bl.a. beror på storleken på respektive grupp. Då det gäller beräkning av relativa frekvenser för olika yrken, som baseras på AKU, har gränsen för att ta med ett yrke satts till ett skattat antal om 10 000 sysselsatta. Under 2005 har AKU EU-anpassats vilket gör att resultaten inte är helt jämförbara med tidigare år.

Relativa frekvenser som beräknas med hjälp av uppgifter från RAMS redovisas i denna publikation inte för grupper med färre än 3 000 förvärvsarbetande.

Statistikens kvalitet

Statistiken bygger huvudsakligen på anmälningar av arbetsskador som görs och de uppgifter som lämnas i respektive anmälan. Kvaliteten i statistiken är starkt beroende av täckningsgraden och på tillförlitligheten i de lämnade uppgifterna. Bortfallet av anmälningar kan bero på att en anmälan inte görs eller att den försvinner i den efterföljande hanteringen. Felaktigt registrerade uppgifter orsakas av brister i det underlag som lämnats i anmälan eller felaktigheter i samband med kodning och registrering.

I syfte att hålla en hög kvalitet i de registrerade uppgifterna görs löpande genomgång av innehållet i registret. Den personal som svarar för inkodningen i systemet får också löpande instruktioner och utbildning i kodningsfrågor och de klassifikationer som används.

Den information som registrerats för en skada kan vara mer eller mindre korrekt. Eventuella felaktigheter kan bero på:

- felaktigt eller ofullständigt ifyllda anmälningsblanketter
- fel i den maskinella tolkningen av blanketter
- fel i den manuella kodning av informationen

När det gäller den manuella kodningen så handlar den i första hand om att översätta text till koder. I vissa fall kan flera olika koder vara aktuella och då handla om att göra en bedömning av vilket alternativ som bäst passar in på den aktuella skadan. Att göra ett korrekt val försvåras naturligtvis av att blanketterna ibland är ofullständigt ifyllda.

En del fel lokaliserar via systematiska genomgångar av den kodade informationen och sådana felaktigheter i registret rättas då upp. Vissa typer av fel kan dock upptäckas bara genom kontroll av de enskilda arbetsskadeanmälningarna och detta är bara möjligt att göra i begränsad omfattning, t ex vid misstanke om att den registrerade informationen inte är korrekt.

Ett sätt att få information om kvaliteten i de registrerade uppgifterna är att kontrollkoda delar av materialet.

Ur 2005 års skadeanmälningar kontrollkodades ett slumpmässigt urval om 400 arbetsolyckor och 400 arbetssjukdomar. Av de sjukdomsvariabler som redovisas i denna publikation

noterades en överensstämmelse om 98 procent för variablerna Anställningsform och Orsak. Variabeln Näringsgren har kodats på exakt samma sätt i 94 procent av fallen. Variabeln Besvär förekommer inte i tabellbilagan men kommenteras i texten. Här stämmer den ursprungligen åsatta koden överens med kontrollkodarens uppfattning i drygt nio fall av tio. När ett stort antal besvär anges i anmälan kan det vara svårt att fastställa det huvudsakliga. Exakt samma yrkeskod har åsatts anmälningarna i tre av fyra fall. Ett av problemen är att informationsinnehållet i skadeanmälningarna kan vara tämligen magert samtidigt som klassificeringen ska ske med hjälp av en i många fall ganska detaljerad kodförteckning.

Av de olycksvariabler som redovisas i denna publikation noterades en överensstämmelse om 99 procent för variablerna Anställningsform och Trolig frånvaro. Variabeln Avvikelse överensstämde i åtta fall av tio, redovisad på det sätt som görs i tabell 4 i tabellbilagan. En av stötestenarna är att avgöra om skadan är en följd av att den drabbade trampade fel, eller om det fall som feltrampet resulterade i orsakade skadan. Att skilja på maskiner och handverktyg visar sig ibland vara problematiskt och bristfälligt ifyllda skadeanmälningar underlättar inte bedömningarna. Variabeln Kroppsdelen som den redovisas i publikationens textavsnitt kodades på samma sätt i nio fall av tio och yrkeskoden är densamma i tre av fyra fall.

Svårigheter och fel som upptäcks i den kodade informationen möts med insatser i form av utbildning och förbättrade kodningsinstruktioner. Klassifikationerna har också i vissa fall justerats för att bli bättre anpassade till den information som i praktiken oftast finns tillgänglig vid registreringsarbetet.

Specialbearbetningar

ISA har utformats både för att framställa officiell statistik och för att möjliggöra specialbearbetningar efter olika statistikanvändares önskemål. Detta innebär bl.a. att informationen i föreliggande publikation kan tas fram på en mer detaljerad nivå än exempelvis tabell 2 i tabellbilagan.

Varje uppgift som finns på anmälan och som registrerats kan användas för att välja ut den grupp av skador som en användare önskar information om. Det bör dock beaktas att arbetsskadeanmälningarna är sekretesskyddade, vilket gör att utlämnande och publicering av material och tabeller sker enligt gällande sekretessregler.

Specialbearbetningar av dataunderlaget kan beställas hos Arbetsmiljöverket.

Förfrågningar om statistiken kan ställas till

Arbetsmiljöverket, Statistikenheten

Tel. 08/730 90 49

eller skickas under följande adress:

Arbetsmiljöverket

Statistikenheten

171 84 Solna

eller e-post:

arbetsmiljoverket@av.se

Arbetsmiljö- och arbetsskadestatistik finns också på Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se.

Sammanfattning

För år 2005 har det till och med första kvartalet 2006 rapporterats och registrerats 113 000 arbetsskador och huvudparten av dessa är arbetsolyckor.

31 000 arbetsolyckor som medförde frånvaro från arbetet och 51 000 som inte ledde till sjukfrånvaro har hittills anmälts. Till detta kommer 13 000 olyckor på väg till eller från arbetet. Förutom arbetsolycksfallen har det anmälts närmare 18 000 arbetssjukdomar.

I denna publikation behandlas arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro samt arbetssjukdomar oberoende av om de senare medfört sjukfrånvaro eller inte. Vidare begränsar sig redovisningen till arbetstagare och egenföretagare. För denna grupp har antalet anmälda arbetssjukdomar minskat med 18 procent och arbetsolyckorna med tre procent. Jämförelsen är gjord mot antalet inkomna anmälningar vid samma tidpunkt året innan.

Arbetsskador 2005

Anmälningar som inkommit t.o.m. första kvartalet 2006	Män		Kvinnor		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Arbetsolyckor med sjukfrånvaro	18892	61	12025	39	30917	100
- därav arbetstagare och egenföretagare	17844	60	11733	40	29577	100
Arbetssjukdom	8115	46	9438	54	17553	100
- därav arbetstagare och egenföretagare	7731	45	9346	55	17077	100
Arbetsolyckor utan frånvaro	22105	43	28778	57	50883	100
Olyckor på väg till eller från arbetet	4282	33	8667	67	12949	100
Gamla ärenden	260	59	182	41	442	100
Ej arbetsskada/ej klassificerbar anmälan	171	60	114	40	285	100
Totalt	53825	48	59204	52	113029	100

Källa: AV/ISA

Bland arbetstagare och egenföretagare har hittills för 2005 anmälts 7 arbetsolycksfall och 4 arbetssjukdomar per 1 000 förvärvsarbetande. För män är frekvenserna 8 olyckor och 4 sjukdomar per 1 000 förvärvsarbetande och för kvinnor 6 olyckor och 5 sjukdomar per 1 000 förvärvsarbetande.

Under 2005 inträde 67 dödsolyckor i arbetet, varav 53 bland arbetstagare och 14 bland egenföretagare. Jämfört med föregående år innebär detta en ökning med 11 dödsfall. Sex av de omkomna var kvinnor. Relativ frekvens dödsfall i arbetsolycka var 1,3 per 100 000 arbetstagare resp 5,8 per 100 000 egenföretagare.

Flest arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta anmäls bland män i åldersgruppen 16-24 år. Den anmälda olycksfallsfrekvensen är mer än 25 procent högre än för män i övriga åldersgrupper. Däremot anmäler kvinnor i den yngsta åldersgruppen färre arbetsolyckor per 1 000 yrkesverksamma än kvinnor över 25 år. Antalet anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta ökar med stigande ålder. Ett undantag gäller den allra äldsta åldersklassen 60-64 år.

Stål- och metallframställning bland män och Trävarutillverkning bland kvinnor är de näringsgrenar inom vilka det anmälts flest arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta under 2005. Samma nä-

ringsgrenar låg överst på listan även föregående år. Den största procentuella ökningen av antalet anmälda arbetsolyckor för män har inträffat inom Skogsbruk där det anmälts nästan 50 procent fler skador än året dessförinnan. Nästan hela ökningen kan sättas i samband med uppröjningsarbetet efter den svåra stormen i södra Sverige i början av året. Även bland kvinnor har en femtio-procentig ökning noterats i en näringsgren och det gäller Förlagsverksamhet, grafisk produktion som är en bransch med relativt sett få anmälda arbetsolyckor. Bland arbetsjukdomarna har Tillverkning av mineraliska produkter och Utvinning av mineral flest anmälningar per 1 000 sysselsatta män medan Transportmedelstillverkning ligger klart högst bland kvinnorna.

Hos män är det händerna som oftast skadas vid en arbetsolycka. Kvinnor skadar ryggen i ungefär lika stor omfattning som händerna.

Av arbetsjukdomarna har sex av tio sin orsak i belastningsfaktorer och det gäller båda könen. Belastningsfaktorer är en sammanfattande benämning för arbetsställningar eller rörelser som är ensidiga eller ansträngande. Organisatoriska eller sociala faktorer är den näst vanligaste orsaken till arbetsjukdom och avser knappt var fjärde anmälan. Bland kvinnor ligger dessa faktorer bakom en högre andel av anmälningarna än bland män. En knapp tiondel av de rapporterade arbetsjukdomarna misstänks bero på kemiska eller biologiska faktorer medan buller totalt sett orsakar 8 procent av anmälningarna. Bland män orsakas lika många anmälningar av buller som av organisatoriska eller sociala faktorer.

Summary

The Swedish Information System for Occupational Accidents and Work-related Diseases (ISA) was instituted in 1979, under the authority of the National Board of Occupational Safety and Health (as from 2001 the Swedish Work Environment Authority). ISA contains data on occupational accidents and work-related diseases reported under the Work Injury Insurance Act. The purpose of ISA is to provide basic information required for preventive measures in working life.

This Statistical Report presents preliminary data on occupational accidents and work-related diseases in Sweden in the year 2005, including cases that were registered by March 31, 2005. A final, comprehensive report for 2005 will be issued in 2007.

The classification of economic activity used in this report is the Swedish Standard Industrial Classification 2002, which is based on the recommended standard (NACE rev.1.1) from the European Union. The occupation of the injured person is classified according to the Swedish Standard Classification of Occupations, SSK, which is the Swedish version of the international classification ISCO-88.

An overview of 2005 data	Men		Women		Total	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Occupational accidents with absence from work	18892	61	12025	39	30917	100
- of which employees and self-employed persons	17844	60	11733	40	29577	100
Work-related diseases	8115	46	9438	54	17553	100
- of which employees and self-employed persons	7731	45	9346	55	17077	100
Accidents without absence from work	22105	43	28778	57	50883	100
Commuting accidents	4282	33	8667	67	12949	100

The figures above include occupational injuries for employees, self-employed persons, students and military conscripts etc.

The frequency rates for 2005 are 7 occupational accidents per 1,000 employed (8 for men, 6 for women), and 4 work-related diseases per 1,000 employed (4 for men, 5 for women)1.

There was a total of 67 occupational accidents in 2005 with fatal outcome. Out of those, 53 hit employees and 14 hit self-employed. The frequency rates are 1.3 cases per 100,000 employees and 5.8 cases per 100,000 self-employed, respectively. In commuting accidents, 22 fatalities were reported.

The level of reported occupational accidents and work-related diseases are now considerably lower than in the second half of the 1980s. A recession, preventive actions, particularly in the field of ergonomics, and changes in the national health and work injury insurance all contributed to a sharp fall in the reported accidents and diseases in the late 1980s and early 1990s.

For occupational accidents, males 16-24 years old have a considerably higher frequency rate than other age groups. The frequency rate of work-related diseases increases by age. An exception is diseases due to organizational and social factors in the oldest age groups.

The economic activity with the highest frequency rate¹ for males in 2005 was Manufacture of basic metals with 25 cases per 1,000 employed. Followed by Mining and quarrying, Manufacturing of non-metallic mineral products and Manufacture of wood and wooden products, all with 20 cases per 1,000 employed. Among women, Manufacture of wood and wooden products and Manufacture of pulp, paper and paper products had the highest accident rate, both with 15 reported cases per 1,000 employed. Concerning work-related diseases, the economic activities with the highest rates were Manufacture of mineral products among men and Manufacture of transport equipment among women. The rates were 11 and 21 cases per 1,000 employed, respectively.

When men are injured at work-related accidents, the hands are most frequently injured. Women hurt their backs almost as frequently as their hands.

Six out of ten of the reported work-related diseases are attributed to ergonomic factors such as monotonous or unusually strenuous movements or work postures. Organizational or social factors are reported to have caused one out of four and chemical substances or products are the reported cause of one out of ten work-related diseases. Noise caused 8 per cent of the diseases. Regardless of sex or the cause of the disease, there has been a decrease in the number of reported work-related diseases when a comparison is made with the previous year. In all, the reduction is 18 per cent.

1) These rates have been computed using employment data from the Register Based Labour Market Statistics (RAMS) for 2004.

Contents of tables	page
1 Reported occupational accidents and work-related diseases by sex and employment status in 1980-2005. Preliminary data for 2005. All categories	51
2 Reported occupational accidents and work-related diseases by economic activity (SNI 2002) and sex in 2005. Number of cases and number of cases per 1 000 employed. Employees and self-employed persons	52
3 Reported work-related diseases by economic activity (SNI 2002), sex and suspected cause in 2005. Employees and self-employed persons	55
4 Reported occupational accidents by economic activity (SNI 2002), deviation (main cause) and sex in 2005. Employees and self-employed persons	58
5 Reported occupational accidents and work-related diseases by occupation, sex and cause 2005. Employees and self-employed persons	61

Denna publikation beställs från

Arbetsmiljöverkets publikationsservice, Box 1300, 171 25 Solna,
telefon 08-730 97 00 eller fax 08-735 85 55.

E-post: publikationsservice@av.se

This publication can be ordered from

The Swedish Work Environment Authority,
Publication Services,

Box 1300, SE-171 25 Solna,

(phone +46 8 730 97 00

or fax +46 8 735 85 55),

E-mail: publikationsservice@av.se

www.av.se

 Sveriges officiella statistik

ARBETSMILJÖ
VERKET